

Эхэ найхан нутагаа эд хамта мандуулаа!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной
декабрийн 21-нээ
гарана

Бүгдэдэ
арадай
газетэ

1995
СЕНТЯБРЬ
28

Намарайдунда хүлэгшн
тахья
барын 4
ЧЕТВЕРГ
гарагай 5
№183 (19276)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Республикын Президент А.В. Потапов Улаан-Үдэ хотын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хаяхан уулзаба. Мүнөө дээрээ ороной экономика ороо байдалгаа уламжалаа, эмхи зургаанууд хүшэр хүндэ байдалда, оронхой. Гүрэмнай аяар 5,5 миллиард түхэриг салин хүлээ элүүрые хамгаалгын хаагдада үри шэритэй болонхой. Гадна шэнэ оньһон нэрлэгшүүд болон аппаратурануудые тэдэ эмхи зургаануудай абаха аргагүй байһаниинь мэдээжэ.

Медицинскэ түргэн туһаламжын больницын ахмад врач Ф.П. Потапов элидхэнэй ёһоор, тус больницада орогшодой 70 хүнүүдэ дары туһаламжа үзүүлэгдэнэ, тэдэнэй гурбанай тусархи ууһанһаа боложо үбшэлэнэ. Республиканска больница, онкологическа диспансер, нарийлалгын байшан болон бусад зургаануудта шийдхэгдээгүй асуудалнууд олон байһаар.

Улаан-Үдэ медицинскэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хэлхэдээ, тус асуудалые түргөөр шийдхэхэ аргагүй, гэбшье онй бюджет соо элүүрые хамгаалгада, эрдэм хуралсада ба мүнэ зөөри номололгы нэмээхэ арга олдожо болохо гэжэ.

Эхэ хамта Улаан-Үдэ түргэн туһаламжын больницые түргэн туһаламжын больница болгохо гэнэн дурадхалые президент дэмжээ.

Манай корр.

ЗҮБЛЭЛ БАЙГУУЛАГДАБА

Зүблэлгын шэнэ зургаан-Буряад Республикын Президентын нутагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зүблэл нутагуудта байгууламжануудтай ябуулагдадаг хүдэлмэридэ гүрэнэй тааралдуулан зохилдуулаха арга олгохо байна. Энэ зүблэл нутагтын болон нутагай засагай зургаануудай хоорондоо тогтоохо, хуулин актнуудай проектнуудые, мүн нутагай хүтэлбэрилгын асуудалнуудаар Буряад Республикын Зарлигуудые, захиралтануудые бэлдэхэ зорилготой. Гүрэмнай Федерациин субъектүүдтэй засагай нутагай харилсаа хүгжөөхэ арга олгохо ёһотой. Зүблэлэй шийдхэгшүүд ималгал дурадхалы шэнжэтэй, хуулин хэрэглэгдэхэ байна.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэлбэлэй албан.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол

БУРЯАД РЕСПУБЛИКАДА НЮТАГАЙ ӨӨНЭДЫГӨӨ
ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ЗУРГААНУУДЫЕ ХУНГАХА
ХУНГАЛТА ТУХАЙ" БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ
ТУХАЙ

Буряад Республикын Арадай Хурал ингэжэ тогтооно:
Буряад Республикада нутагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын нутагуудые хунгаха хунгалта тухай" Буряад Республикын хуули абаха.

Гараг табига, арад зондо дуулгахын тула Буряад Республикын Хуули Буряад Республикын Президентэ эльгээхэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ
М. И. СЕМЕНОВ.

Улаан-Үдэ хот,
1995 оной сентябрийн 6.
Хуули мүнөөдэрэй дугаарһаа 2, 3, 4 нюурнуудта
хэрэглэгдэхэ эхилбэ).

Ниислэл хотымнай Советүүдэй талмай дээрэ багшанарай уридшалан хануулгын нэгэ үдэрэй буһалгаанай болоходо, хатуу, зөөлөн - элдэб саарханууд дээрэ улаан, ногоон, хүхэ, ягаан шэрэнүүдээр бэшгэдхэн транспарантнууд олоной анхрал татаа хэн.

Жэшэнь, "Эрдэм мэдэхэгүй засаг түрэдэ эрдэм хургуулигүй арад хэрэгтэй!", "Үгытэй ядуу багшанар мүнөөдэр байхадаа, үглөөдэрэй үгытэй ядуу Росси гэшэ!" гэхэ мэтэ.

"Үлэн хооһон багша - омогорхомуор гү?" гэжэ транспарант обёорходо, хэды ехэ гүниг сэдхэхэдэ түрэмөөр бэ!

Улаан-Үдэ 19-дэхи хургуулин 11-дэхи классай хурагша Бидия Соколяк (энэ буһалгаанда багшанарһаа гадна хурагша, студентнэр, түрэлхид хабаадаа) гэгшын үгэ олоной зүрхэ доһолгоо ёһотой.

— Хэшээлдээ ерээд хуухадаа, мууханаар хубсалһан, садатараа эдеэлээгүй шарайтай багшанарайнгаа нюдэ руу сэхэ харахаяа эшэдхэнши заримдаа хүрэхэ юм. Баарһад, багшанарнай сэдхэлэйнгээ бүхы хүсые зангидажа, манда эрдэм ном ойлгуулаха гэжэ аһан оролдодог даа. Бүхы обществын урдаа хараха, олониие хойноо дахуулаха заяатай хүнүүдые - багшанарые иимэ дорой байдалда оруулан засаг түрэ хэндэ хэрэгтэйб?!-гэжэ хаяхан эрэгжэн хоолойтой эдир хүнэй - үглөөдэр Эхэ оронойнгоо хуби заяа шийдхэхэ ёһотой үетэнэй түлөөлэгшэ шангаханаар хэлээ.

33-дахы хургуулин түрэлхидэй комитедэй түлөөлэгшэ Л. А. Болеславская хэшээлээ хэнгүй, талмай дээрэ гараха баатай болоһон багшанарые дэмжэн, баһал халуунаар үгэ хэлһэн байна.

— Манай багшанар политическэ бэшэ, экономика эрилтэ табина гэшээл даа, гэжэ Улаан-Үдэ хуралсалай болон эрдэмэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай горкомой түрүүлэгшэ Э. А. Бутакова митингын эхилхын урдахана хэлэжэ байгаа хэн.

Лесопромышленна колледжын директор С. П. Будажаповай мүнөөнэй засаг түрые эрид хурсаар шүүмжлэхэдэ, талмай дээгүүр нэрмэз халуун алыга ташалган болоо.

Хүдөө аймагуудай багшанарай түлөөлэгшэд энэ буһалгаанда хабаадаа. Тусхайлбал, Бэшүүрэй, Кабанскын, Загарайн аймагай багшанар харагдана хэн. Холын аймагай багшанар ерэхшье наа, мүнгэндэ хашагдаа ааб даа.

— Бидэ Кабанскын аймагһаа оройдоо хоёрхон хүн ерээбди. Харгын мүнгэн үгы. Манай аймагай 17 хургуулин багшанар мүнөөдэр хэшээлээ хэбэгүй. Юун боложо байна гэшээб? Жэшэнь, би байрынгаа түлөө бүхэли жэл соо нэгэ сагаан мүнгэ түлөөгүйб. Наяар миний гэр бүлые байраһаамнай гаргажа, газар хаяхаяа байна бээ. Студент үхибүүднэ Улаан-

"ҮЛЭН ХООҢОН БАГША... ОМОГОРХОЛТОЙ ГҮ?"

Үдэ руу хурахаяа ерэхэдээ, "шандаганууд" болоод ябана: электропоездо түлэхэ мүнгэн үгы!-гэжэ Кабанскын аймагай Селенгинск посёлогой 1-дэхи хургуулин багша А. Ф. Ягупова хоолойгоо шэшэргэнүүлэн байжа хэлээ.

Юмэн бүхэндэ эсэс гэжэ байдаг. Хүнэй тэсэбэришье эсэстэй. Багшанарайшье. Тиймэхээл Буряад Республикын хуралсалай, дээдэ хургуулин болон эрдэмэй министрэй нэгэдэхэ орлогшо П. П. Ефимовэй, Арадай Хуралай социальна политикын талаар комитедэй түрүүлэгшын орлогшо С. Ц. Цыреторовэй, Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л. Ч. Нимаевагай, Улаан-Үдэ захиргаанай гулваагай орлогшо В. Н. Цыреновэй үгэ хэлэхэдэ, талмай дээрэ жагсаһан багшанар үүрээ худхуулан зүгы шэнгээр дүүелдээ.

Гэхэ зуура эдэ нүхэдэй үгы анхаралтайгаар шагнаа хаань, иимэ байдалай шалтагаа элрүүлэхэ нэдэлгэ хэгдэнэ байна. Жэшэнь, нёдондо Буряад Республикын эрдэм хуралсалай хэрэгтэ Буряад Республикын Арадай Хурал Россин Федерациһаа 531 миллиард түхэриг мүнгэ эриһэн байгаа. Теэд дээрэхэ оройдоол 240 миллиард түхэриг мүнгэн номололтодо табигдаа, булта үгтөөгүй. 1996 ондо манай республикын хуралсалай хэрэгтэ 870 миллиард түхэриг номологдохоор хараалагдана, 1995 онойхидо орходоо 4 дахин ехэ.

Городой хургуулинуудай 56-ниинь уридшалан хануулгын буһалгаанда хабаадаа. Гадна хүдөөгэй хургуулинуудай багшанарые хараадаа абалтай.

Бүхы Россин Федераци дотор 52 нутаг ороной эрдэм хуралсалай эмхи зургаануудай 72000 коллектив багшанарай нэгэ үдэрэй буһалгаанда хабаадаа гээд мэдээжэ, Россин Федерациин засаг түрын багшанарай эрилтые урда мэтэ тоонгүй, шэхэ дүлий, нюдэ байл байбал, буһалгаан саашадаа үргэдэжэ, политическэ шанартай болохо гэжэ арадай хуралсалай болон эрдэмэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай президиум хануулан байна.

"Үлэн хооһон багша" тухай үглөөдэр асуудал бү табигдаһай, Буряад Республикын болон Россин Федерациин ерээдүйн хуби заяан тухай дээдэ засагаархид ехээр ханаата болоһой, бүхы хэмжээ абаһай гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэхэ байна.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: митингын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН НЮТАГАЙ ӨӨНЭДЫГӨӨ ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ЗУРГААНУУДАЙ ҺУНГАЛТА ТУХАЙ

Буряад Республикын городууд, районууд болон аймагуудта нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаануудай болон гулваанарай хунгалта үнгэргэхэ үедэ Буряад Республикын эрхэтэдэй хунгуулиин эрхэнүүдые лаб хангалта тус Хууляар тогтоогдоно.

БҮЛЭГ I

ЮРЭНХЫ ДҮРИМУҮД

СТАТЬЯ 1. Тус Хуули дотор хэрэглэгдэхэн гол томьёонууд

1. Буряад Республикын тус Хуули дотор иимэ томьёонууд хэрэглэгдэнэ гэбэл:

нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаанууд - городой, районной болон аймагай нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваа болон нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаан (совет);

Буряад Республикын нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай хунгалта (муниципальна хунгалта) - нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаанда болон городой, районной, аймагай нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваа хунгалта;

эрхэтэдэй хунгуулиин эрхэ - нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаануудта болон нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваагай тушаалда Буряад Республикын эрхэтэдэй хунгаха гулваагай тушаалда Буряад Республикын эрхэтэдэй хунгаха болон хунгагдаха конституционно эрхэ;

эрхэтэдэй хунгуулиин эрхэнүүдые лаб хангалта - Буряад Республикын эрхэтэдэй хунгуулиин эрхэнүүдые бөөлүүлгэ, лаб хангаха хуули ёһоной, эмхидхэлэй, мэдээсэлэй болон бусад арга хэрэгсэлнүүд;

хунгагша - Буряад Республикын нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудта хунгаха ба хунгагдаха эрхэтэй Буряад Республикын эрхэтэн;

хунгуулиин комиссинууд - нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай хунгалта эмхидхэн үнгэргэдэг комиссинууд;

кандидат - нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваагай тушаалда кандидат, нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаанай депутата кандидат;

депутат - бүгэдэ ниитын, тэгшэ адли хунгуулиин эрхээ эрхэтэнэй - бөөлүүлхэнэй үндэһөөр нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаанда хунгагдахан хүн;

нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваа - нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын хунгагдамал дээдэ тушаалта хүн; кандидатуудые дэбжүүлхэ эрхэтэй хунгуулиин нэгэдэлнүүд гэбэл:

- хунгалтын үдэрһөө урид зургаан харааа хойшо бэшэ Россин Федерацийн Юстицийн министерствэдэ уставуудаа бүрихэлдэ абхуулан, хунгалтада хабаадахаар хараалхан ниитэ федеральна партинуудай, хүдэлөөнүүдэй болон ниитын нэгэдэлнүүдэй республиканска отделенинүүд;

- хунгалтын үдэрһөө урид зургаан харааа хойшо бэшэ Буряад Республикын Юстицийн министерствэдэ уставуудаа бүрихэлдэ абхуулан, хунгалтада хабаадахаар хараалхан республиканска хунгалтада хабаадахаар хараалхан республиканска политическэ партинууд болон ниитын бусад нэгэдэлнүүд;

хунгалтын үдэрһөө урид зургаан харааа хойшо бэшэ Буряад Республикын Юстицийн министерствэдэ уставуудаа бүрихэлдэ абхуулан, хунгалтада хабаадахаар хараалхан районнуудай, городуудай, аймагуудай, посёлогуудай болон хүдөөтэй ниитын нэгэдэлнүүд;

хунгуулиин бүлэглэл - Россин Федерацийн болон Буряад Республикын хуулинуудаар тогтоогдохон гуримаар бүрихэлдэ абтанан, Буряад Республикадахи нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай хунгалтада хамта хабаадаха гэжэ шийдэхэн хоёр гү, али дээшэ ниитын нэгэдэлнүүдэй хайн дуранай нэгэдэл.

хунгуулиин бүлэглэл хунгуулиин нэгэдэлнүүдэй адли

эрхэтэй юм. Партинууд, хүдэлөөнүүд, ниитын бусад нэгэдэлнүүд хунгуулиин нэгэ бүлэглэлһөө олон бүридэлдэ орохо ёһогүй, хэрбээ бүлэглэлдэ ороо хаа, хунгуулиин бээ даахан нэгэдэл боложо шадахгүй байна;

хунгуулиин урда тээхи агитаци - хунгагшадые энэ гү, али тэрэ кандидатые дэмжэжэ гү, али буруушаажа дуугаа үгэхөөр хунгалтада хабаадаха эрмэлзэл түрүүлхэ зорилготойгоор мэдээсэлнүүдые бэлдэхэ ба тарааха талаар Буряад Республикын эрхэтэдэй, ниитын нэгэдэлнүүдэй ажал ябуулга;

гүрэнэй засагай зургаануудай болон нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай тушаалта хүнүүд - заагдахан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, тэдэнэй орлогшонор, гүрэнэй засагай зургаануудай болон нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай байгууламжын подразделенинүүдэй байгууламжын подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй орлогшонор;

министерствэнүүдэй, комитетуудэй, комиссинуудай, жасануудай болон палатануудай хүтэлбэрилэгшэд, тэдэнэй орлогшонор, мүн тэрэшлэн Буряад Республикын Арадай Хуралаар болон Правительствээр байгуулагдахан подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд ба хүтэлбэрилэгшэдэй орлогшонор.

СТАТЬЯ 2. Нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай хунгалтын гол ёһонууд

1. Нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаанууд адли тэгшэ ба сэхэ хунгуулиин эрхын үндэһөөр, нюусаар дуугаа үгэлгын гуримаар хунгагдадаг юм.

2. Нютагай өөһэдыгөө

хүтэлбэрилгын зургаануудай хунгалтада Буряад Республикын эрхэтэн хайн дураараа хабаададаг. хунгалтада тэрэнэй хабаадахые баадхаха, мүн тэрэшлэн сүлөөтэйгөөр анал бодолоо элирхэйлхэ ябадалдань хамааралсаха талаар Буряад Республикын эрхэтэндэ хэншые нүлөө үзүүлхэ ёһогүй.

3. Нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаанай бүридэлэй тоо городуудай, районуудай, аймагуудай тус-тус уставуудаар (дүримүүдээр) тодорхойлогдодог.

СТАТЬЯ 3. хунгуулиин эрхэ

1. 18 наһа гүйсэхэн, тус городой, районной, аймагай газар дээрэ саг үргэлжэ ажаһуудаг Буряад Республикын эрхэтэд нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын депутатуудые болон гулваанарые хунгаха эрхэтэй.

Буряад Республикын газар дээрэ алба хэжэ байхан сэрэгэй алба хаагшад - Россин Федерацийн эрхэтэд Буряад алба хаагшад - Россин Федерацийн эрхэтэд Буряад Республикын эрхэтэдэй адли хунгуулиин эрхэтэй байха.

2. Тус газар дээрэ саг үргэлжэ ажаһуужа байхан гү, али сэрэгэй алба хэжэ байхан, хунгалтын үдэр болотор 18 наһа гүйсэхэн Буряад Республикын эрхэтэн нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаанай депутатаар хунгагдажа болохо.

3. хунгалтын үдэр болотор 21 наһа гүйсэхэн Буряад Республикын эрхэтэн нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваагаар хунгагдажа болохо.

4. Сүүдэй шийдхэбэрээр өөрынгөө ябуулгын түлөө харюусажа шадахгүй гэжэ мэдэгдэхэн ухаа муутай эрхэтэд, мүн хуулиин хүсэндөө ороһон сүүдэй шийдхэбэрээр эрхээ хабаадагшадай байдаг газарта байхан эрхэтэд нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын депутатуудай болон гулваанарай

хунгалтада хабаадаха эрхэтэй

СТАТЬЯ 4. Депутатууд, кандидатуудые, нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваагай тушаалда кандидатуудые дэбжүүлхэ

Депутатуудта кандидат болон нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваагай тушаалда кандидат хунгагшадаар сэхэ гү, хунгуулиин нэгэдэлнүүд дэбжүүлэгдэхэ ёһотой. хунгагшадай гар табилганууд суглуулха аргаар өөһэдыгөө кандидата дэбжүүлжэ болно.

СТАТЬЯ 5. хунгалта хунгуулиин комиссинууд үнгэргэлгэ

Депутатуудай, нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваануудай хунгалта эмхидхэлгэ ба үнгэргэлгэ хунгуулиин комиссинууд бөөлүүлдэг. Ниитэ нэгэдэлнүүдэй болон ажал хуралсалайнь, алба хэлгэ ажаһуудаг газарайнь талаар суглархан хунгагшаа бүлэгүүдэй дурадханууд суглархан хунгагшаа бүлэгүүдэй дурадханууд хараада абажа, нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зохио зургаанууд тэдэ комиссинуудые бүрихэлдэг юм.

СТАТЬЯ 6. хунгалта бэлдэхэлэй ба үнгэргэлгын олондо мэдээсэлгэ

1. Депутатуудай, нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай гулваанарай хунгалтын бэлдэхэл үнгэргэлгэ нюусаггүйгөө олондо мэдээсэлтэйгэ бөөлүүлэгдэдэг.

2. хунгуулиин комиссинууд гүрэнэй зургаанууд болон нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаанууд хунгуулиин нэгэдэлнүүд хунгалта эмхидхэлгэ үнгэргэлгэтэй холбоот материалнуудые олондо мэдээсэл хэрэгсэлнүүдтэ үгэдэг байдаг.

БҮЛЭГ II

хунгалта зарлаха ба хунгуулиин округуудые, хунгуулиин участогуудые байгуулха гурим. хунгагшадай списогүүд

СТАТЬЯ 7. Нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ зургаануудай депутатуудай болон гулваанарай хунгалта зарлаалга

1. Нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын түлөөлэлгэтэ тус-тус зургаануудай болон гулваанарай эрхэ түлөөлэлгэнүүдэй болзорой дүүрэхэһээ урид, гурбан харааа хойшо бэшэ болзортой, хэрбээ болзорһоо урид хунгалтын үнгэргэгдэхэ байбал, хунгалтын

үдэрһөө урид, хоёр харааа хойшо бэшэ болзортой Буряад Республикын Арадай Хурал нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын депутатуудай болон гулваанарай хунгалта зарладаг.

Хэрбээ болзорһоо урид хунгалтын зарлагдаа хаа, тус Хууляар тогтоогдохон хунгуулиин урдахи ябуулгануудай болзорнууд гурбанай нэгэ хубяар хороогдодог байха.

2. Нютагай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын депутатуудай болон гулваанарай хунгалта Буряад Республикын бүхы газар дээрэ нэгэн доро үнгэргэгдэдэг.

СТАТЬЯ 8. хунгуулиин округуудые байгуулга

1. Депутатуудай хунгалта үнгэргэхын тула городой, районной, аймагай бүхы газарые хабаадуулха территориальна хунгуулиин округууд город, район, аймаг бүхэндэ байгуулагдадаг.

хунгуулиин округууд хунгагшадай адлирхуу тоотойгоор эмхидхэгдэдэг, гэбшые округ доторхи дунда зэргын тооһоо 10 процент хүрэтэр дээшэ, доошоо хубилаалта, харин хүрэхэнэ бэрхэтэй, холын нютагуудта 15 процентһээ дээшэ бэшэ хэмжээнэй алгасалгатай байжа болохо, үсөөн тоото арадуудай бүлэгоорөө ажаһуудаг газар

нютагуудта хунгуулиин округуудые байгуулаха түлөөлэлгын дунда зэрэг тооһоо 30 процентһээ дээшэ алгасал байжа болохо. Хоорондоо нэгэ хамта газарнуудта хунгуулиин округуудые эмхидхэн болохогүй.

2. хунгуулиин округууд хилэ болон хунгагшадай городой, районной, аймагай

[illegible]

болохо. хунгуулийн участгай
хилэнүүд хунгуулийн
округуудай хилэнүүдһээ алад
гарахагүй ёһотой.

Б о л ы н ц а н у д т а ,
санаторинуудта, амаралтын
байшангуудта болон
хунгаагадй сар зуура байхан
бусад газарнуудта, хүрхээнъ
бэрхэтэй, холын районуудта
хунгуулийн уцастогууд тэрэл
болзорто эмхидхэгдэхэ, харин
онсо ушарнуудта - хунгаагтын
үдэрхөө урид 5 үдэрхөө хойшо
бэшэ эмхидхэгдэжэ болохо;
иимэ хунгуулийн уцастогууд
гэдэнэй байхан нъютагай
округуудта ородог юм.

Сэрэгэй алба хаагшад
хунгуулийн нийтэ участогуудта
дүүгаа үгэдэг байха.

3. **хунгуулийн** участогуудай списогууд, тэдэнэй хилэнүүд болон хаягуудые, **хунгуулийн** участково комиссинуудай телефоноудай номернуудые заалгатайгаар, **хунгуулийн** үдэрхөө урид 40 үдэрхөө хойшо бэшэ нъютагай хэбэлэдэ городой (районной, аймагай) **хунгуулийн** комиссинуудаар тунхаглагдааг.

**СТАТЬЯ 10. Һунгагшадай
список ба тэрэниие табиха
гурим**

Ньютагай захиргаанай гулваагай үгэһэн мэдээнүүдэй үндэһөөр хунгалтын үдэрһөө урид 40 үдэрһөө хойшо бэшэ, тогтоогдоһон формын ёһоор хунгуулиин участково комисси хунгаагдадай список табидаг.

хунгагшадай список
алфавидай гү, али ондоо
гуримаар (хуурин тосхонуудаар,
үйлсэнүүдээр, хунгагшадай
адресуудай үндэһөөр гэр
байрануудаарнь) табигдадаг юм.
Список соо хунгагшын фамили,
нэрэ, обог, түрэхэн жэл (18
наһатайшууда-түрэхэн үдэр ба
һара нэмэж бэшгэдэхэ) болон
ажалуудай газартай адрес
заагдһан байха ёһотой.

Сэрэгэй частьда байдаг сэрэгэй алба хаагшадай-хунгагдай, тэдэнэй гэр бүлын гэшүүдэй болон бусад хунгагдайг список, хэрбээ сэрэгэй частиин байхан райондо тэдэнэй саг үргэлжэ ажаһуудаг байгаа хаань, тус статьягай нэггэдхи частьда заагдаһан болзор соо сэрэгэй частиин командирай үгһэн мэдээнүүдэй үндэһөөр табигдадаг.

Сэрэгтэй частьгаа газар тээ
ажалуудаг сэрэгтэй алба хаагшад
ажалуудаг газартаа юрэнхы
заабаарин үндэһөөр
һунгагшадай списогтэ
оруулагдадаг.

с а н а т о р и н у у д т а .
 п р о ф и л а к т о р и н у у д т а ,
 а м а р а л т ы н б а й ш а н г у у д т а ,
 б о л ь н и ц а н у у д т а , э м ш э э л г ы н -
 п р о ф и л а к т и ч е с к а б у с а д э м х и
 з у р г а а н у у д т а б о л о н
 х у н г а г ш а д а й с а г з у у р а б а й х а н
 б у с а д г а р з н у у д т а х у н г а г ш а д а й
 с и с п о г о г д э н д э з а а г д а х а н э м х и
 з у р г а а н у у д а й
 х ү т э л б э р и л э г ш э д э й ү г э х э н
 м э д э э н ү ү д э й ү н д э х ө ө р
 т а б и г д а а г .

хунгашадай список Буряад
Республикын хунгуулийн
комиссиин баталхан тусхай
формын ёһоор хоёр хэнэгээр
табигдадаг, хунгуулийн
участково комиссиин
түрүүлэгшэ болон тэрэнэй
секретарь гараа табидат.

Хунгагшадтай списогэй нэгэ хэхэг хунгуулийн участково комиссида үлэдэг, харин хоёрдохой хэхэгынэ зохихо городой (районной, аймагай) хунгуулийн комиссида хунгаатын үдэрхөө урид, 16 үдэрхөө хойшо бэшэ дамжуулан үгтэдэг.

СТАТЬЯ 11. **Һунгагшадай**
списогуудтэ эрхэтэдые оруулха
гурим ба Һунгагшадые
Һунгагшадай списогуудтэй

III БҮЛЭГ

НУНГУУЛИЙН КОМИССИНУУД

комиссинууд окружной
хунгуулийн комиссинуудай
уялгануудыг бэлүүддэг.

СТАТЬЯ 13. Һунгуулиин комиссинүүдые бүридүүлгэ

1. хүнгүүлийн комиссынгуудай бүридэлдэ кандидатурануудые тодорхойлгодо ниетын нэгдэлнүүдэй, хүдэлмэрийн, албанай, хуралсалай ба ажагуудай газарай хунгагшадай суглаануудай дурадхалнууд хараадаг абадаг.

2. Буряад Республикын
хунгуулийн комисси “Буряад
Республикын хунгуулийн
комисси тухай” Буряад
Республикын Хууль
тогтоогдохон гуримаар
бүрдүүлэгдэдэг.

3. Городской (районно, аймагай) хунгуулийн комисси нютагай өөхэдыгөө хүтэлбэрилгын хунгадагад зургаанаар хунгалтын үдэр болотор 70 хоногхоо оройтуулангүй 5-9 гэшүүдхээ бүридүүлэгдэн зарлагдадаг. Комиссийн гэшүүд нюусаар дуутгаа үгэлгөөр бүридэлэйнгөө дундаһаа комиссийн түрүүлэгшые, тэрэнэй орлогшые, комиссийн секретариине хунгадаг.

Хэрбээ нютгай өөһэдэгөө хүтэлбэрилгын хунгаадааг зургаанай городской (районно, аймагай) хунгуулин комиссиин бүридэлые томилоогүй гү, али хэрбээ энэ газар дайда дээрэ хунгаадааг зургаанай үгы байгаа хаань, Буряад Республикын хунгуулин комисси городской (районно, аймагай) хунгуулин комиссиие бүридүүлдэг.

өөхэдйгөө хүтэлбэрилгын
хунгагдааг зургаанаар
хунгалтын үдэрэй болотор 55
хоногһоо оройтуулангүй 5-7
хүнһөө бүридүүлэгдэн
томилгодог. Түрүүшлнгээ
заседани дээрэ комисси
нюусаар дуугаа үгэлгөөр
гэшүүдэйнгээ бүридэлһөө
комиссийн түрүүлэгшые,
тэрэнэй орлогшые, комиссийн
секретарие хунгадаг.

Хэрбээ нютагай өөхэдэгөө
хүтэлбэрилгын хунгаадааг
зургаанай окружной
хунгуулийн комиссин
бүридалые тус статьягаар
тогтоогдохон болзрто
томлоогүй хаань, үгышые гэбэл,
хэрбээ энэ газар дайда дээрэ
нютагай өөхэдэгөө
хүтэлбэрилгын хунгаадааг
зургаанай үгы байгаа хаань,
городской, районно, аймагай
хунгуулийн комисси окружной
хунгуулийн комиссинуудые
бүридүүддэг.

5. Уастково хунгуулин комиссинууд нутагай өөхэдыгөө хүтэлбэрин алгын хунгалдааг зургаанаар хунгалтын үдэр болотор 45 хоногтоо оройтуулангүй 5-10 гэшүүднээ бүридүүлэгдэн томилогдодог. Комиссин гэшүүд нюусаар дуугаа үгэлгөөр бүридэлэйнгөө дундахаа комиссин түрүүлэгшые, тэрэнэй оролгыше, комиссин секретарие хунгадаг.

Хэрбээ нутагай өөһэдыее
хүтэлбэрилгын хунгагдааг
зургаанай уастков
хунгуулиин комисси
бүридэлые тус статьягаар
тогтоогдоһон болзрто
томилгоогүй хаань, городской
(районно, аймагай), үгышые

танилсүүлга

1. Һунгагшадай списогуудтэ, тус Хуулийн гурбадахи статьятай зохилдуулагдаан, Буриад Республикын Һунгуулийн эрхэтэй бүхы эрхэтэд оруулагдадаг.

Россин Федерациин болон Буряад Республикын газар дайда дээрэ иишэ тиишэ сүлөөтэйгөөр ябах, байха газараа болон ажаһууха газараа шэлэхэ эрхэтэнэй эрхые тодорхойлдог федеральна хуулитай зохилдуулан, энэ хунгуулин участогтой газар дээрэ тэрэнэй ажаһуужа байһые тодорхойлон баримта хадаа энэ тодорхой хунгуулин участогта хунгагдай списогтэ эрхэтэниие оруулха үндэнэ һуури боложо үгэнэ.

2. Һунгагша гансал
Һунгуулийн участогта
Һунгагшадай списогтэ
оруулагдаха эрхэтэй.

3. **хунгалтын үдэр**
санаторинуудта,
профилаторинуудта,
амаралтын байшануудта,
больничануудта, эмшээлгын-
профилактическа бусад эмхи
зургаануудта байхын хунгалшад,
хэрбэээ тэдээнэй саг зуура
байхан газар болон саг үргэлжэ
ажалуудга газарын нэгэл
хунгууллин оруугой хилэ соо
байгаа хаань, тэдээнэй мүнөө
байхан газарта хунгалшадай
списогт оруулагдаха.

4. Хамтын байрануудта ажаахуудыг, үдэртөө хураадаг студентнэр болон аспирантнар хамтынгаа байрын байһан газарта хунгагшадай списогтэ оруулагдадаг.

5. Бүгдэдэнийгын танилсалгада
хунгагшад ай списогэй
табигдаһанай һүүлээр
хунгуулиин участогай газар
дээрэ ерѳһэн хунгагшад, мүн
тэрэшэлэн ямар бэ даа ондоо

гэбэл, окружной хунгуулийн
комиссинууд участково
хунгуулийн комиссие
бүрдүүлдэг.

6. Нютагай өөхэдыгөө хүтэлбэриагын түлөөлэлгэтэ зургаанай депутатад кандидатдауд, нютагай өөхэдыгөө хүтэлбэриагын гулваагай тушаалда кандидатдауд, тэдэнэй этигэмжэтэ ньюруунд, кандидатдаудай хамгад болон үбгэд, дутын түрэлхид гү, али тэдэнэй мэдэлд байдаг хүнүүд, хунгуулиин комиссинуудай бүридэлд оруулагдаха ёһогүй.

Дурсагдахан ушар
баримтануудай тохёолдоходонь,
хунгуулийн комиссийн
гэшүүнэй эрхэ түлөөлэгэнүүд
болоулагдаандаа тоологдоог,
энээн тухай комиссийн
түрүүлэгшэ нютагай өөһэдыгөө
хүтэлбэрийгын түлөөлэгэтэ
зургаанда болон дээдэ талын
комиссида мэдээсэдэг. Гаража
ошогшодой орондо комиссийн
гэшүүдые баталаага тус
статьягай 1-5-дахи хуBINуудаар
тогтоогдоһон гуримаар
бэлүүлэгдэдэг.

7. Кандидадай бүридхэлдэ абгаһанай һүүлээр депутатта кандидадые, нутагай өөһэдыегөө хүтэлбэрилгын гулваагай тушаалда кандидадые дэбжүүлһэн хунгуулийн нэгэдэлгү, али кандидат өөрөө зүбшэхы дуунай эрхэтэй нэгэ-нэгэ гэшүүниие кандидадые бүридхэлдэ абгаһан хунгуулийн комиссида, доодо талын хунгуулийн комиссинуудта томилхо эрхэтэй. хунгуулийн комиссийн зүбшэхы дуунай эрхэтэй гэшүүд тус хунгуулийн комиссийн бүхы

шалтагаанаар хунгагшадай
списогтэ оруулагдаагүй
хунгагшад тэрэнэй ньюоры
үнэмшэлхэн ба энэ хунгуулин
уцастогй газар дээрэ ажауужа
байхыень гэршэлхэн
документнүүдэй үндэһөөр
хунгагшадай списогтэ
хунгуулин уцастково
комиссар нэмэжэ оруулагдааг.

6. Бүгдэд нийтийн танилсахын тула хунгалтын үдэрхөө урид 30 үдэрхөө хойшо бэшэ хунгалшадай списогүүд дэлгэгдэдэг байха.

хүн­га­ша­дай спи­сог­тэ
тэр­э­ний­е оруу­лаа­гүй ту­хай, мүн
тэр­эш­элэн хүн­га­ша­дай
спи­сог­тэ эл­рэн­эн ямар­жээ адуу
гү, али буруу бэ­ш­эл­гэ ту­хай
хүн­гуу­ли­ин уч­аст­ко­во
комис­си­на мэд­үүл­жэ эрхэ
эрх­эт­эн бүх­эн­ээ ол­гог­доо­ог.

7. хунгуулийн уястков:
комисси тэрэ гомдол (мэдүүлгэ
шалгаха, алдууень гү, али буруу
бэшэлгыень усадхаха уялгатай,
үгышые хаа, тэрэнэй мэдүүлгэ
буруушааһан баримтанууды
найруулһан бэшэмэл харюу 24
часхаа хойшо бэшэ сар соо
мэдүүлгэ баригшада үгтэхэ
ёһотой. хунгуулийн комиссийн
шиидхэбэридэ гомдол дээдэ
тээнэ байһан хунгуулийн
комиссида гү, али сүүдтэ барижа
болохо. Тэдэ энэ гомдол
(мэдүүлгэ) гурбан үдэрэй
туршада, харин хунгалтын
үдэрһөө гурбан үдэр урид болон
хунгуулийн үдэр - тэрэ доронь
хаража үзэхэ уялгатай.

Мэдүүлгын зүб тээшээ шийдхэгдээ хаань, хунгуулиин участкогтэ комисси хунгагшадай списогтэ захабари тэрэ доронь оруулха ёһотой.

8. Дуугаа үгэлгын дүнгүүдье тооложо эхилхэн саргаа хойшо һунгаргадай списогүүдтэ хубилалтанууде оруулалга хоригдонхой.

материалуудыг, документнуудыг абаха эрхтэй, хунгуулийн комиссийн бүхыг, заседанинууд тухай мэдээсэгдэх ёготой, тэрэнэй заседанинууд дээрэ үгэ хэлэхэ эрхтэй.

8. Дуугаа үгэлгын үдэр
хунгуулийн нэгэдэлнүүд,
депутатад кандидадууд, нутагай
өөхэдэгөө хүтэлбэрилгын
гулваагай тушаалда
кандидадууд хунгуулийн
нэгэдэл гү, али кандидат
бүхэнхөө хоёр хүрэтэр
адаглашадые тус участково
хунгуулийн комиссида элгээхэ
аргатай. Тэдэнь участково
хунгуулийн комиссийн
хүдэлмэрийн эхиннээ хойшо
тэрэнэй гэшүүддэй дуугаа
үгэлгын дүнгүүд тухай
протоколдо гараа табитар
хунгуулийн уастогуудта байха
эрхэтэй.

Хэнэй аша тухые хамгаалжа байһан тухай кандидат, хунгуулиһан нэгэдэл, хунгуулиһан бүлэглэл адаглагшын эрхэ түлөөлэлгэн үүдэе бэшгэ саарһаар гэршэлэн үнэмшэлхэ ёһотой. Тиихэдээ тэрэнэй нэрэ обогые, хаана ажаһуудагынь, мүн хайшань эльгээгдһэн тухай хунгуулиһан участогай дуугаар тэрээн дээрэнь табигдаха зэргэтэй. Имагтал паспорт (тэрэниие хэлгэһэн үнэмшэлгын) харуулагдаад байгаа хаань, тус документнь үнэн байха. Адаглагшые хунгуулиһан участогта эльгээһэн тухай уридшалан хараалагдаһан үнэмшэлгэ хэрэггүй.

Адаглагшад иймэ
эрхэнүүдтэй гэбэл:
— хунгагшадай дуугаа
үгэлгэдэ, тэрэ тоодо бэеынгээ

элүүр энхын талаар гү, али бусад хүндэтгэ шалтагаанаар дуугаа үгэхээс ерөжэ шадаагүй хүнүүдэй гэр байрадань хунгагшадай дуугаа үгэлгэдэ хабаадаха;

—хунгагшадай списогүүдтэй танилсаха;

—участково хунгуулийн комиссида дурадхалууд болон ажаглалтануудтайгаар хандаха;

—участково хунгуулийн комиссийн ябуулганууд (үгы гэбэл, юушье хээгүй байхан) тухай городской (районно, аймагай) хунгуулийн комиссида гомдол бариха.

Участково хунгуулийн комиссийн ажал ябуулгануудта хамааралсажа болохогүй. Адагшадай ажаглалтанууд болон дурадхалууд участково хунгуулийн комиссийн түрүүлэгшэ шухала хэрэгтэй болоо хаань, участково хунгуулийн комиссийн заседани дээрэ хаража үзэгдэдэг.

СТАТЬЯ 14. Буряад Республикын хунгуулийн комиссийн эрхэ түлөөлэлгэнүүд

1. Буряад Республикын хунгуулийн комисси нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын хунгагшадай зургаануудай хунгалтада бэлдэхэдээ, тэрэниие үнгэргэхэдөө, хүсэндөө байхан хуулар тогтоогдоһон эрхэ түлөөлэлгэнүүдэй нгээ хэмжээгээр;

—Буряад Республикын эрхэтэдэй хунгуулийн эрхэнүүдэ сахилгы хинадаг;

—доодо талын хунгуулийн комиссинуудта эмхидхэлэй-техническэ болон методическэ туһаламжа үзүүлдэг;

—нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын депутадуудай, гулаануудай хунгалта үнгэргэхэ хунгуулийн бюлетьнүүдэй түхэл дүрсые тодорхойлдог;

—"Россин Федерацийн эрхэтэдэй хунгуулийн эрхэнүүдэ лаб хангалта тухай" Россин Федерацийн Хуултай, тус Хуулитай зохилдуулан, ондоо эрхэ түлөөлэлгэнүүдэ бэлдүүлдэг.

СТАТЬЯ 15. Городской (районно, аймагай) хунгуулийн комиссийн эрхэ түлөөлэлгэнүүд

1. Нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын депутадуудай, гулаанарай хунгалта үнгэргэхэ городской (районно, аймагай) хунгуулийн комисси:

а) городской, районной, аймагай бүхы газар дээрэ тус Хуулиие бэлдүүлгын хойноһоо хинадаг, тэрэниие нэгэн адыаар хэрэглэгы хангадаг;

б) нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын депутадуудай, гулаанарай хунгалта үнгэргэхэ талаар хунгуулийн округуудай хилэнүүдэе, округ бүхэндэ хунгагшадай тооо тодорхойлдог;

в) окружной болон участково хунгуулийн комиссинуудай ажал ябуулгы хүтэлбэрлэдэг;

г) окружной болон участково хунгуулийн комиссинуудаар мүнгэн зөөриие хубаарилдаг, тэдэниие тусхай зорилготойгоор хэрэглэгы хинадаг;

д) окружной, участково хунгуулийн комиссинуудай гэр байраар, транспортоор, хэлхээ холбоогоор хангалгын хойноһоо хинадаг, хунгалтын материально-техническэ хангалгын бусад асуудалнууды хаража үздэг;

е) нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын гулаагай тушаалда дэбжүүлэгдэһэн кандидатууды, тэдэниие этигэмжэтэ нюурнууды бүридхэлдэ абадаг, зохихо үнэмшэлгэнүүдэ тэдэндэ барюулдаг;

ж) депутадта дэбжүүлэгдэһэн бүхы кандидатуудта, нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын гулаагай тушаалда бүхы кандидатуудай хунгалтые урда тээхи ажал ябуулгын хуулар агли тэгшэ эрхэ байдалай хангадагы хинадаг;

з) депутадуудай хунгалта

үнгэргэхэ бюлетьнүүдэе бэлдэлгы, участково хунгуулийн комиссинууды тэдэгээр хангалгы бэлдүүлдэг;

и) Буряад Республикын хунгуулийн комиссийн тогтооһон түхэл дүрсэтэй зохилдуулан, нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын гулаанарай хунгалта үнгэргэхэ хунгуулийн бюлетьнэин текст баталдаг, тэдэниие бэлдэжэ, участково хунгуулийн комиссинууды хангадаг;

к) нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын гулаагай хунгалта үнгэргэхэ талаар городской (районно, аймагай) комиссида болзорһоо урид дуугаа үгэлгы эмхидхэдэг;

л) нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын депутадуудай, гулаагай хунгалта үнгэргэхэ талаар дуугаа үгэлгын дүнгүүдэе тодорхойлдог, тэдэниие хэлбэлдэ толилууддаг;

м) депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдэе хинан шалгахын тула шухала хэрэгтэй документүүдэе нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын түлөөлэлгэтэ зургаанай комиссида дамжуулдаг;

н) хэрбээ хунгалта болоогүй гү, али үнэнтэ бэшэ гэжэ мэдэрэгдээ хаань, нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын депутадуудай, гулаагай түлөө дахинаа дуугаа үгэлгы, хунгалта үнгэргэлгы эмхидхэдэг;

о) гаража ошогшодой орондо нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын депутадуудай, гулаагай хунгалта томилог, тэдэниие үнгэргэлгы хангадаг;

п) окружной болон участково хунгуулийн комиссинуудай шийдхэбэринүүдэе ажал ябуулганууд тушаа мэдүүлгэнүүдэе, гомдолнууды хаража үздэг, тэдээн тушаа шийдхэбэринүүдэе абадаг;

р) хунгалта эмхидхэлгэдэ, үнгэргэлгэдэ хабаатай документацинууды архивта дамжуулаха хэрэгы бэлдүүлдэг;

с) тус Хуули болон Буряад Республикын бусад Хуулинуудтай зохилдуулан, бусад эрхэ түлөөлэлгэнүүдэ бэлдүүлдэг;

2. Нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын депутадуудай, гулаанарай удаадахи хунгалта үнгэргэхын тула городской (районно, аймагай) хунгуулийн комисси шэнэ бүридхэлтэйгөөр городской (районно, аймагай) хунгуулийн комиссийн байгуулагдатар хүдэлдэг.

СТАТЬЯ 16. Окружной хунгуулийн комиссинуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүд

1. Окружной хунгуулийн комисси:

а) депутадта кандидатууд болон тэдэниие этигэмжэтэ нюурнууды бүридхэлдэ абадаг, тогтоогдоһон түхэл дүрсэтэй үнэмшэлгэнүүдэе тэдэнэртэ барюулдаг;

б) Буряад Республикын хунгуулийн комиссийн тогтооһон түхэл дүрсэтэй зохилдуулан, хунгуулийн округтоо депутадтай хунгалта үнгэргэхэ талаар хунгуулийн бюлетьнүүдэй текст болон хэлгы баталдаг;

в) окружной комиссида депутадтай хунгалта үнгэргэхэ талаар болзорһоо урид дуугаа үгэлгы эмхидхэдэг;

г) депутадта бүхы кандидатуудта хунгалтын урда тээхи ажал ябуулгын хуулар хараалагдаһан адли тэгшэ эрхэ байдал хангалгы хинадаг;

д) округ дотор үнгэргэгдэһэн хунгалтын дүнгүүдэе тодорхойлдог, тэдэниие городской (районно, аймагай) хунгуулийн зохихо комиссида дамжуулдаг;

е) участково хунгуулийн комиссинуудай шийдхэбэринүүдэ болон ябуулганууд тушаа мэдүүлгэнүүдэе, гомдолнууды хаража үздэг, тэдээн тушаа шийдхэбэринүүдэе абадаг;

ж) хэрбээ округ дотор

хунгалтын болоогүй гү, али үнэнтэ бэшэ гэжэ мэдэрэгдээ байгаа хаань, депутадтай түлөө дуугаа үгэлгы болон шэнэ хунгалта эмхидхэдэг;

з) тус Хуули болон Буряад Республикын бусад хуулинуудаар хараалагдаһан ондоо эрхэ түлөөлэлгэнүүдэе бэлдүүлдэг;

и) саашадаа нютагай захиргаанай харюусалгатай хадагаламжада дамжуулхын тула хунгуулийн документаци, тэрэ тоодо хунгуулийн бюлетьнүүдэе городской (районно, аймагай) хунгуулийн комиссида хунгуулийн бюлетьнүүдэе дамжуулдаг.

2. Депутадтай удаадахи хунгалта үнгэргэхын тула окружной хунгуулийн комисси шэнэ бүридхэлтэйгөөр окружной хунгуулийн комиссийн байгуулагдатар хүдэлдэг.

СТАТЬЯ 17. Участково хунгуулийн комиссинуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүд

1. Участково хунгуулийн комисси:

а) участогтаа хунгагшадай гол болон нэмэлтэ списогүүдэе батадаг;

б) хунгагшадай списогүүдтэй хунгагшадые танисуулдаг, списогүүдтэ гараһан адуунууд ба буруу бэшлэгэнүүд тухай мэдүүлгэнүүдэе абада, хаража үздэг, списогүүдтэ зохихо хубилалтанууды оруулаха тухай асуудалнууды шийдхэдэг;

в) участково хунгуулийн комиссийн хаана байрладаг, тэрэнэй хүдэлмэрийн саг тухай, мүн хунгалтын үдэр болон дуугаа үгэлгын газар тухай хүн зондо мэдээсэдэг;

г) хунгалтын урда тээхи идхалгын материалнууды тус Хуулар хараалагдаһан гуримаар табилгы хинадаг;

д) дуугаа үгэхын тула байранууды, хунгуулийн хайрсагууды, хунгуулийн бусад түхээрэлгэ хэрэгсэлнүүдэе бэлдэлгы хангадаг;

е) хунгуулийн участогта болзорһоо урид дуугаа үгэлгы, хунгалтын үдэр дуугаа үгэлгы эмхидхэдэг;

ж) дуугаа үгэлгэнүүдэе тоолодог, хунгуулийн участогта, дуугаа үгэлгын дүнгүүдэе тодорхойлдог;

з) хунгалтада бэлдхэлэй болон дуугаа үгэлгы эмхидхэлгын асуудалнуудаар ороһон мэдүүлгэнүүдэе, гомдолнууды хаража үздэг, тэдээн тушаа шийдхэбэринүүдэе абадаг;

и) хунгалта үнгэргэлгэдэ хабаатай документацинууды саашадаа городской (районно, аймагай) хунгуулийн комиссида дамжуулхын тула хунгалта үнгэргэлгэдэ хабаатай документацинууды окружной хунгуулийн комиссида дамжуулдаг;

к) тус Хуулитай зохилдуулан, бусад эрхэ түлөөлэлгэнүүдэе бэлдүүлдэг.

2. Зохихо хунгуулийн округто хунгалтын дүнгүүдэй хуулийн ёһоор томилогдоһоной хүүлээр участково хунгуулийн комиссийн эрхэ түлөөлэлгэнүүдэй болзор дүүрдэг.

СТАТЬЯ 18. Хунгуулийн комиссинуудай хүдэлмэрийе эмхидхэлгэ

1. Хунгуулийн комиссинуудай ажал ябуулга хамтын үндэһэ хуури дээрэ бэлдүүлэгдэдэг.

Хэрбээ комиссийн шийдхэлхы дуутай гэшүүдэй хахадһаа үсөөн бэшэ хубийн хабаадаа хаань, хунгуулийн комиссийн заседани бүрин эрхэтэ гэжэ тоологдог. Хунгуулийн комиссийн заседанинууд комиссийн түрүүлэгшээр зарлагдадаг, үнгэргэгдэдэг, комиссийн шийдхэлхы дуутай гэшүүдэй гурбагай нэгэ хубиһаа үсөөн бэшэнэй эрилтээр заседанинууд мүн лэ үнгэргэгдэдэг.

2. Депутадта кандидатууды, нютагай өөһэдэгөө

хүтэлбэрлгын гулаагай тушаалда кандидатууды бүридхэлдэ абаха тухай, тэдэниие бүридхэлдэ абалгы болуулаха тухай, дуугаа үгэлгын дүнгүүд тухай гү, али хунгалтын үрэ дүнгүүд тухай, хунгалта болоогүй гэхэ гү, али үнэнтэ бэшэ гэжэ мэдэрхэн тухай хунгуулийн комиссинуудай шийдхэбэринүүд тогтоогдоһон тооһоо хунгуулийн комиссийн шийдхэлхы дуутай гэшүүдэй олонхийн дуугаар хунгуулийн комиссинуудай заседанинууд дээрэ абтадаг.

Ондоо асуудалнуудаар хунгуулийн комиссинуудай шийдхэбэринүүд хунгуулийн комиссийн шийдхэлхы дуугаа үгэхэ эрхэтэй гэшүүдэй юрын олонхийн дуугаар абтадаг.

Хунгуулийн комиссийн шийдхэбэринүүдтэ хунгуулийн комиссийн түрүүлэгшэ болон секретарь гараа батадаг.

Тэдэнэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдэй хэмжээгээр хунгуулийн комиссинуудай шийдхэбэринүүдэе гүрэнэй зургаанууд, нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын зургаанууд, ниитын эмхинүүд, предприятинууд, эмхи зургаанууд, тушаалта нюурнууд, мүн доодо талын хунгуулийн комиссинууд гүйсэдхэн бэлдүүлхэ уялгатай.

Комиссийн абанан шийдхэбэрийе буруушааһан хунгуулийн комиссийн гэшүүд онсо ханал бодолоо бэшгээр үгэхэ эрхэтэй. Энэниие комиссийн түрүүлэгшэ гурбан үдэрһөө оройтуулангүй дээдэ талын хунгуулийн комиссида дуулгаха ёһотой.

Тус Хуулида зүршлэһэн гү, али хунгуулийн комиссийн эрхэ түлөөлэлгэнүүдэ хэтэрүүлжэ абанан хунгуулийн комиссийн шийдхэбэринүүдэе дээдэ таладань байхан хунгуулийн комисси болуулаха эрхэтэй.

3. Комиссинууды байгуулан тухай шийдхэбэрийн абтанан хүүлээр окружной, нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын городской, районно, аймагай, поселково, сельскэ, сомоной гүйсэдхэхэ зургаантай хамта зохихо городской (районно, аймагай) хунгуулийн комисси окружной, участково хунгуулийн комиссинуудай түрүүшын заседаниие зарладаг.

4. Нютагай өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын депутадта кандидатууд, гулаагай тушаалда кандидатууд, тэдэнэй этигэмжэтэ нюурнууд, хунгуулийн нэгдэлнүүдэй, олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэд хунгуулийн комиссинуудай заседанинуудта хабаадаха аргатай. Хунгуулийн комиссинуудай заседанинууд дээрэ гомдолнууды хаража үзөө гэжэ хаань, хамаатай талын түлөөлэгшэд хабаадажа шадаха.

5. Городской (районно, аймагай) хунгуулийн комиссийн ажал ябуулгы бэлдүүлхын тула хэлсээнэй үндэһэ хуури дээрэ сагзуурын хүдэлмэрийн аппарат байгуулагдажа болохо. Бюджетһээ һомологдоһон мүнгэн зөөрийн хэмжээгээр хунгуулийн комисси тэрэнэй байгууламжа болон штадые тодорхойлдог.

6. Хунгалтада бэлдхэлэй, тэрэниие үнгэргэлгын үедэ городской, районно, аймагай, окружной, участково хунгуулийн комиссинуудай түрүүлэгшэ, зарим гэшүүд (тус тустай 70, 55 40 үдэрэй болзороор) гол хүдэлмэрийн һаһархайгаар комиссида хүдэлжэ шадаха. Хүүлэй гурбан харын салынгы хараада абажа, хунгалта үнгэргэлгэдэ бюджетһээ һомологдоһон мүнгэнһөө гол хүдэлмэрийн дунда зэргын салынгай хэмжээгээр тэдэнэй ажалай түлбэри түлэгдэдэг.

7. Тэдэнэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдэе бэлдүүлхэдэнь,

гүрэнэй зургаанууд, нюурнууд, өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын зургаанууд, ниитын эмхинүүд, предприятинууд, зургаанууд, тушаалта нюурнууд, хунгуулийн комиссинууд тухалха, тэдэнэй хүдэлхын шухала гэр байра, транспорт, холбоо, хэрэгсэлнүүдэе, техниктү хээрэлгэнүүдэе мэдээнүүдэе, материалнууды үгэхэ уялгатай. Хунгалта бэлдхэлдэ, үнгэргэлгэдэ асуудалнуудаар хандаа тэдэ гурбан үдэрэй болоһон оройтуулангүй, хунгалтын болоһон табан хоногой байхада гү, али хунгалтын хунгуулийн комиссийн дары харюу үгэхэ уялгатай.

8. Хунгуулийн комиссийн бүридхэлдэ ородог хүн хубийнгаа мэдүүлгээр комисси эмхидхэн байгуулаха зургаанай шийдхэбэрийн комиссийн гэшүүд уялгануудһаа хэдынэйшье сүлөөлэгдэхэ аргатай. Парламент ошогшодой комиссинуудай шэнэ гэшүүд батадалга тус Хуули тогтоогдоһон гуримай бэлдүүлэгдэдэг.

СТАТЬЯ 19. Хунгуулийн комиссинуудай ябуулгада олондо мэдээсэл байлга

Хунгуулийн комиссинууд ажал ябуулга олондо мэдээсэл бэлдүүлэгдэдэг.

Хунгуулийн комиссийн нормативна шянгын шийдхэбэринүүд батадалга абтананһаань хойшо гурбан үдэрэй туршада бэлдхэлдэ олондо мэдээсэл тараажа бусад хэрэгсэлнүүдэе дамжуулагдадаг.

СТАТЬЯ 20. Эрхэтэй хунгуулийн эрхэнүүд хазагайруулгы гомдол бариха

Россин Федерацийн Конституцитай, Буряад Республикын Конституцитай зохилдуулажа, эрхэтэй хунгуулийн эрхэнүүд хазагайруулан гүрэнэй зургаануудай, нюурнуудай, өөһэдэгөө хүтэлбэрлгын зургаануудай, ниитын нэгдэлнүүдэй, тушаалта нюурнуудай, предприятинуудай, зургаануудай, ороһон гомдолнуудай (үгы гэбэл, юушье хэлтэ байлга) сүүдтэ үгтэжэ, гомдол бариха болоно. Гомдолнууд мэдүүлгэнүүд тушаа шийдхэбэрийн эсэсэй байдаг.

Эрхэтэдэй хунгуулийн эрхэнүүдэе хазагайруулан хунгуулийн комиссинууд болон тэдэнэй тушаалта нюурнуудай шийдхэбэрийн ябуулганууд (үгы гэбэл, юушье хэлтэ байлга) дээдэ талын хунгуулийн комиссида гү, али сүүдтэ гомдол бариха болохо. Дээдэ талын хунгуулийн комиссинуудта уридалга хандалга сүүдтэ хандахын заабол хэгдэхэ эрхэ болодоггүй. Хунгалтын ороһон гомдолнууд шийдхэбэринүүд табан үдэр харин хунгалта болоһон үдэрэй үлөөд байхада, хунгалтын үдэр дари абтаа Хэрбээ гомдолнууд хэлэгдэһэн ушар баримтууды нэмжэ шалгахы хараа хаань, тэдэнэй шийдхэбэринүүд арбан үдэр оройтуулангүй абтадаг. Талын хунгуулийн комисси гомдолнууд (мэдүүлгэнүүд) тушаа бээе даагаад шийдхэлхэ абаха эрхэтэй, тийхэдээ талын хунгуулийн комиссийн шийдхэбэрийе болуулдаг.

Сүүдүүд болон прокуратура зургаанууд гомдолнууд (мэдүүлгэнүүд) саг соо (тэрэ тоодо амаралта үдэрнүүдтэшье) хаража хүдэлмэрэе эмхидхэхэ

Хуряаг дахь ояц (гектар)	Тэрэн-хээ хуряаг дахь ояц (гектар)	Абтаан ургас (тонносор)	Хуряаг дахь ояц (гектар)	Тэрэн-хээ хуряаг дахь ояц (гектар)	Абтаан ургас (тонносор)
42	283	257	54	4	40
49	180	631	311	132	1750
28	167	180	56	5	40
19	105	440	50	93	35
26	92	634	51	6	34
10	92	410	52	12	20
29	79	879	72	5	76
5	4	399	247	38	452
3	16	234	77	22	453
13	3	10	28	1	3
18	3	8	9	-	-
4	3	28	3	-	-
2	2	8	2	1	24
3	1	1	11	-	-
1	1	2	23	3	18
1	-	-	5	1	5
1	-	-	3	5	5
2154	1043	8236	1078	232	3009

Ургаса хуряалга-95

ХАРТААБХА, ОВОЩ ХЭР АБТАНАБ?

ажажууудай дээрэ ябуулагдажа харюусалгатай шанга ажажуха тарянай хуряалга бэшэ ха юм даа. Хүйтэн болохоноо хартаабхын, огородой ургамалуудые абаха абтаанаб байдаг шухала болдоно.

Талаар хаража үзэхэдэ, 22-ой мэдээгээр 2154 гектар хуряалга бэшэ ха юм даа. 1045 гектарын хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа. Нёдондо энэ хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа.

Хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа.

Хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа.

Шэбэрэй, Тарбагатайн аймагуудай олонхи ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа. Бэшүүрэй, Загарайн, Хяагтын, Түнхэнэй аймагуудта ургасан бирагуйшг, гектарай 40-50 центнер гарана.

Республика соо даб дээрэ малгагдаад байһан 1043 гектархаа хамта 8236 тонно хартаабха хуряагдаа.

Байгша ондо таригдаһан 1078 гектар овоштой ургасын 232 гектарынь хуряагдаад, 3009 тонно огородой эдээн абтаба. Илангаяа, Ивалгын аймагта нилээд ехэ газарта (247 гектар) овош үшөө хуряагдаагүй байһаар. Загарайн аймагта 311 гектар овоштой хахадны шахуу абтаа. Эндэ гектар бүриһөө 100 һайса гаран центнер огородой эдээн хуряагдана.

Тобшолон хэлэхэдэ, огородой эдээнэй, илангаяа хартаабхын ургаса хуряалгы аргатайлаан, түргэдхэхэ шухала. Сагай уларилэй эрид муудаха, хүйтэрхэ хаһан улам дүтэлжэл байна бшуу.

Редакциин социально-экономическа таһаг.

Буряад орондо аллергологическа албанай байгуулагдаһаар 25 жэлэй ой гүйсэбэ

Репортаж

УБШЭНЭЙ ШАЛТАГААН ЯМАР БЭ?

Н. А. Семашкин нэрэмжэтэ республиканска больницын поликлиникэдэ врач-аллергологто ерэнэн үбшэнтэн олон байба. Аха зонинь врач Эльвира Будаевна Базаровагай кабинеттэ ороно. Харин хүүгэдээ дахуулжа асарһан түрэлхид врач Мира Будаевна Цыденовада хандадаг байха юм.

Мира Будаевна Томскын медицинскэ институт дүүргэһэнэй удаа түрэл Буряадтаа бусажа, педиатраар хүдэлөө. Аллергологическа албанай эхи табиһан бэлгитэй бэрхэ врач Э. Б. Базаровагай шабинь юм. Багшынгаа дүй дүршэлые халажа, 1990 онһоо республиканска больницада хүүгэдэй аллергологоор хүдэлжэ эхилээ.

- Зай, харуула даа, хаанашни үбдөөб? - гэжэ 5-6 наһанай хүүбүүхэндэ хандажа, улаан толбонуудта баригдаһан бэеынь, гарынь харана. Эхэһэнь тодорхойгоор һуража абана - хаана, ямар байрада байдагынь, гэртэ нохойгүй, али миисгэй баригдаггүй, аквариумтай юмгүй, үшөө ямар амитад байдаг бэ гэжэ мэтээр. Тиигээд данса соогоо бэшэжэ абаад, медсестрада эльгээнэ.

Хажуудахи уйтаншаг таһалга соо ороходо, медицинскэ элдэб зэрэмсэгүүдтэй стол харагдана. Үүдэнэй хажууда - раковина, зүүн ханаарнь - хэдэн стул зэргэлүүлэн табиатай. Сонхын хоёр талаар хоёр холодильник табигданхай. Үнөөхи хүүбүүхэмнай столой хажууда эжиттээ ошожо һууба.

Залуухан медсестра Ирина Александрова эндэ жэл хүдэлөөд байна. Шарайнь сэлбэр, хүдэлсэн яб гэмэ, ажалаа мэдэнги, найдамтай.

- Улаан-Үдын медучилищин

хүүгэдэ ерээ һэн, ехэ оролдосотой, һайн бэлдхэлтэй мэрхэжэ. Ажалдаа наринаар хандадаг, үбшэнтэниие, илангаяа заахан хүүгэдые зөөлэн налгайгаар утан абадаг, - гэжэ аллерголог Эльвира Будаевна Базарова залуу басагые магтаа һэн.

Медсестрагай ута хурса зүү гартаа абахадань, заахан хүүбүүн бархиршаба. Эжынь, медсестра Ирина хамтаараа аргадажа хаатуулба. "Гэрэй тооһоной аллерген" гэрэн гаршагтай тусхай зүйл шприц руугаа һоруулаад, хүүбүүхэнэй гарые 2 газарта тариба. Стол дээрэн табяатай час ябуулжа, "20 минута хүлээбди" гэжэ хэлэбэ. Эхэнь хүүбүүнтээ зүүн ханаархи стол дээрэ һуужа, хүлээхэ болобо. Харин энэ үедэ элжээтэ үхибүүн эжиттээ хүтэрэлдэн, орожо ерэхэ юм.

Тэрэ холодильнигууданээжэ харуулахадань, юун үгыб даа: гэрэй тооһоной, хибэсэй, адуу малай, гэрэй амитадэй, загарадай, олон ургамал ногооной, мододой, элдэб үнэрэй

суглуулбаринууд нөөсэлгэдэнхэй. Ямар юумэнһээ аллерги үбшэн хүжэрнэб гэжэ лаблан мэдэхын тула эдэ аллергенүүд хэрэгтэй юм.

Аллергенээр тарихада, элдэб реакци болодог - зарим хүн мэдээ алдадаг, заримдаа анафилактическа шок боложо магад, ехэлаймшагтай. Тиймһээ врач-аллерголог, медсестра ехэ дүй дүршэлтэй байха ёһотой, шадамар бэрхээр түргэн туһаламжа үзүүлэхэ шухала. Иигэжэ үбшэнэй шалтаганийе сохом элирүүлээгүйдэ, аша үрэтэйгөөр эмнэхын аргагүй ха юм.

Эхэ байгаалиа хайра гамгүйгөөр бузарлуулһанай үрэ дүн иигэжэ бидэнэртэ үбшэн болон эрьежэ байна. Аллергическэ үбшэнүүдэй шалтагаан гол түлэб экологическа, социальна байра байдалһаа эшэ үндэнэтэй.

Т. САМБЯЛОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүүгэдэй врач-аллерголог М. Б. Цыденова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Дэлгүүрэй үнэ сэнгүүд

ХУБИЛҢАН ЗАНДАА

амаралтын үдэрэй хотын ногоон хуряалга бэшэ ха юм даа. Хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа.

Хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа.

Хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа, ага үшөөл ажажуха хуряалга бэшэ ха юм даа.

дабхалагдаһан омоли - 12-14 мянга, дабхалагдаһан селёдко - 14 мянга, дабхалагдаагүй сурхай - 12 мянга, дабхалагдаагүй ялаагана - 12 мянга, дабхалагдаагүй язь - 12 мянга, дабхалагдаагүй скумбри - 14 мянга, дабхалагдаагүй омоли - 12 мянга, дабхалагдаагүй горбуша - 14 мянга, хүйтөөр сонгоогдохон скумбри - 20 мянга, хүйтөөр сонгоогдохон омоли - 18 мянга, хүйтөөр сонгоогдохон селёдко - 15 мянга, Загарайн шубуунай фабрикаһаа асарһан нэгэдэхи категориин тахяагай мяханай сэн 14.500, Улаан-Үдын шубуунай фабрикын наймаалһан тахяагай мяханай сэн 9.900 - 11 мянган, тахяагай хүүзүүн багай мяхан 6.500 түхэригөөр худалдагдаба.

Һүнэй зүйлнүүдһээ хахад литрэй шэлтэй тарагай сэн 2 мянга, хахад литрэй шэлтэй "Снежок" 2.150, зуун граммтай саахарлагдаһан ээзгэй - 1200, 250 граммтай юрын ээзгэй - 1500, 250 граммтай амһарталагдаһан

зөөхэй - 2900, хайлуулагдаһан зуун граммтай сыр 1600 түхэригөөр наймаанда табигдаа.

Колбасагай зүйлнүүдһээ хэлбэл: Улаан-Үдын мяханай комбинадай дурадхаан: "кубанска", "одесскэ" колбасануудай сэн 25 - 26 мянган, татагдаһан мяханай сэн 34 мянга, корейскэ 30 мянга, буженинэ - 35530, үбсүүнэй мяхан - 25 мянга, сонгоогдохон гахайн мяхан - 25 мянга, зүгын тоһон 25 мянган түхэригтэ байгаа.

Огородой эдээнһээ дурсабал, хүнэг хартаабха - 7 мянгата. Бэлэ зүйлнүүдэй сэнгүүд тэрэ зандаа үлөө. Намарай шэнжые гэршэлһэн наймаан баһал зондо олоор дурадхагдаба. Жэшээлбэл, хүнэг алирһанай сэн - 70 мянга, хүнэг вишинин сэн - 60 мянга, хүнэг ранеткын сэн 15-20 мянган солхообто байгаа.

Редакциин социально-экономическа таһаг.

ТОО, БАРИМТАНУУД

* 1970 ондо республикада ори ганса врач-аллерголог Э. Б. Базарова хүдэлжэ эхилһэн юм.

* Мүнөө үедэ 10 врач-аллерголог, тэдэнэй тоодо аллергологөөр тусхай ординатура гараһан 3 мэргэжэлтэ хүдэлнэ. 2 врач иимэ һурасал гаража байнхай.

* Республиканска больницын шэнэ байшанай баригдахада, аллергитэй үбшэнтэниие аргалха ехэ зоной - 40, хүүгэдэй - 20 һуури би болгогдохоор хараалагдана.

* Элүүрые хамгаалгын бүхэдэлхэйн эмхиин (ВОЗ) мэдээсэхээр, 2000 ондо аллергическэ үбшэнүүдтэ дайрагдаха ушар бусад үбшэнүүдһээ олошоржо, бүхыдөө хоёрдохуу һуури эзэлхэ (1-дэхи һуурида - психическэ үбшэн).

* Бронхиальна астмаар үбшэлхэ ушар олошорно. Хэрбээ Россин Федерацида 100000 ажаһуугшадай, дунда зэргээр абахада, 20-ниинь лэ иимэ үбшэнтэй наа, манай республикада энэ тоо 21,8 байха юм.

* Полинноз болон дерматит үбшэнтэн мүн лэ олошоронхой. Эндэ хүүгэдэй олоор үбшэлдэг болоһон ушар ханаа зобооно.

* Бронхиальна астматой тэмсэхэнь ехэл хүшэр юм. Хэрбээ 1991 ондо республикада аргалуулагдаһан зоной 5 хүн энэ үбшэнтөө наһа бараһан наа. 1993 ондо аргалуулан 1256 хүнэй 6-ниинь наһа бараа.

* Промышленностиин буйлуулан гаргадаг бүхы аллергенүүдые (тооһоной - 20, эдэс хоолой - 20, һуудал байдалай - 20) манай эмшэд хэрэглэнэ. Гадна өөһэдөө аллергенүүдые бэлдэдэг.

* Мүнөө үедэ Байгалай урда бээдэ гипоаллергеннэ зоно байгуулжа, аллергическэ үбшэнтэй зониие хүсэд аргалха талаар ажал ябуулагдаа.

хүдөөгэй захиргаанай зайлан Д. Д. Молонов хөөрэнэ.

СААД ҮБЭДЭ БЭЛДЭБЭ

Аршаанай хүдөөгэй захиргаанай бюджет дээрэ байдаг хүүгэдэй саадай бишыхан коллектив гэр бараагаа саадажа, дулаалаа гэжэ тус захиргаанай секретарь Г. Б. Таряшинова

хөөрэнэ. Хүдөөгэй захиргаан хүүгэдэй саада 500 мянган түхэриг үгэһэн байгаа. Мүнөө сагай хэмжээгээр энэ ехэ мүнгэн бэшэ. Ушар тиймһээ 50 үхибүүдэй түрэлхид шадаха зэргээрээ заһабари хэхэдэнэ тулалсаа. Саадай коллектив үбэлдөө эдихэ ехэ хартаабха нөөсөлбэ.

В. БИЛАГУРОВ.

Түнхэнһөө эдээсээнэ

ХУУРАЙ-ХОБООГХИД ХУРЯАЛАГАДАА ОРОНХОЙ

"Восточные Саяны" колхозойхид таряа хуряалгаа хэнэ. Колхоз бүхыдөө 450 гектар газарта шэниисэ, обёос таринай. Урда жэдэйхидэ орходоо,

шэниисын ургаса муу, обёосынь яһала һайн. Дунда зэргээр гектарай 6 центнер ороһон гарана. Найдамтай комбайнернууд - Намсарай Манзаев, Дагба Гомбоев, Бадма Таряшинов, Сэрэн Торгобоев, Сэрэн-Доржо Янганов гэгшэд үглөөгүүр эртнээр үдэшин харанхы болотор хүдэлнэ гэжэ

Уншагша

Зүдшэнэ,
дурадхана,
шүмэрсэлнэ

Агуу Илалтын 50 жэлэй ой

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

Аймагтай түб Хурамхаан тосхоной хизаар ороноо шэнжэлгын музей олоной анхал татааар үнинэй. Тус байшантай зэргэлээд автовокзал оршонхой. Тиймэһээ холо, ойроһоо ерэхэн хүн зон тус музейдэ сорожо, тэндэ табигдаһан эдэб зүйлнүүд, хонирхолтой документнүүдые хаража, дүтөөр танилсажа гарадаг болонхой.

Тээмэндэ бишье ажалай хэрэгээр Хурамхаан тосхон ерэхэдээ, эндэ ороо бэлэйб. Музейн директор Ф. И. Грудининатай хөөрөлдөж, хүдэлмэритэйнь танилсабаб. Тусхайлан хэлэбэл, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүүрэнхээр 50 жэлэй ойн баярта бэлэдхэлэй түгэс ябажа байха үдэр эндэ хонирхолтой уулзалганууд боложо үнгэргэгдэбэ. Саашадаашье иимэ уулзалга хөөрөлдөөнүүд боложо байхаар хараалагдана.

Дайнда хабаадаһан, Кенигсберг хотые абалсаһан, Улаан Одоной ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай нэгэдэх, хоёрдохи шатын орденээр шагнагдаһан Иван Александрович Богатых, алдар суута генерал Беловой морин сэрэгтэ алба хэһэн, тэрэ генералай гарһаа "Шэн багьяагай түлөө" гэхэн медальда хүртэһэн Илья Капитонович Кожевин, мүн тиихэдэ Афганистанда алба хэһэн Виктор Доржиев, мүнөө Чечняда боложо байһан байлдаанда хабаадалсаһан Саян Хоёраков тэгшэдтэй хонирхолтой уулзалганууд үнгэргэгдэһэн байна.

Болоһон энэ уулзалгануудта Хурамхаанай дунда болон юһэн жэлэй хургуулинуудай, мүн лицей-интернадай хурагшад хабаадалсаһан гээд тэмдэглэлтэй.

Гэхэтэй хамта музейн эдэбхитэйшүүлэй хүсөөр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадаһан сэрэгшэ хүбүүдэй наһанай инаг нүхэдтэй мартагдашагүй уулзалганууд үнгэргэгдэнэ. Уулзалгада Клавдия Тимофеевна Мисюркеева, Дарья Кузьминична Кожевина, Цыпылма Масланова Порхонова, Евдокия Егоровна Кондратьева, Бубей Абидуевна Кукузиева, Пыльжит Будаевна Цыденова гэгшэд хабаадалсаа.

Эдэ эхэнэрнүүдэй хуби заяан ямар хүндэ хүшэр байгаа гэшэб? Эзэн тухайншанал гашуудалгүйгөөр хэлэхын аргагүй. Жэшэнь, Клавдия Тимофеевнагай намтар абаад хараа. Тэрэ манай ороной баруун хизаарта түрөө. Тэндэ хорёод наһандаа хадамда гараа. Фашист сэрэгтэй түрэл хотынь эзэмдэн абаха үеэр хоёр үхибүүдээ абаад, сэрэгтэй сугтаа зүүн зүг барин зугаадаа. Ябага нүсэгөөршье ябаха, үшөр дайрадаа. Удаань поездоо хуужа, Байгал станци хүржэ эрээ. Тэндэһээ пароходоор Баргажанай-Адаг руу эрээ. Хуульч ашаашааар Баргажанай аймагтай Бодон хууринда буугаа. Эндэ ород, буряад, хамнигануудтай ханилан хүдэлжэ, ажаמידараа. Зүтөөр дайнай дүүрээд байхада, инаг гансаа хүлээжэ байһан Клавдия Тимофеевна "Нүхэртнай дайсанай номонһоо Берлин хотодо наһа барашоо" гэхэн гашуудалтай саарһа абаа бэлэй... Ямар хүшэр хүндэ байдалда энэ эхэнэрэй ороһон тухай хэлэхэнь бэрхэтэй гэшэб ааб даа. Дайнай дүлэн Пыльжит Будаевна Цыденоваешье дайраа. Тэрэнэй наһанайнь нүхэр дүшэн хоёр ондо фронт мордоо бэн. Тиихэдэ басаганиинь табатай, хүбүүниинь гурбатай байгаа. Хоёр жэлһээ үлүүхэн сагай туршада Пыльжидэй нүхэр дайсанай гэмсэд, наһа бараа.

Уулзалгада хабаадалсаһан бусадшье эхэнэрнүүдэй намтартай танилсаа баатнай, бабал иимэшүү байхал даа. Яахабши тээд? Дайн гэрэлһэнэй ямар хүндэ хүшэр байгаа гэшэб? Эрхимэй эрхим хүбүүдэй тэндэ үнээ ха юм. Энэнь тухай мартаха бэшэбди. Тэдэнэй гэрэ, обогууд түүхын хууданда мүнхөөр бэшээтэй үлэхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, энэ байгаа юртэмсыннай хуби заяан тэдэнэй ашаар хамгаалагдаа бэшэ аал?

Музейн директор Ф. И. Грудининагай эдэбхи үүсхэлээр фронтоо ерэхэн бэшэгүүд сугаулагданхай.

Музейн эдэбхитэдэй тоодо Хурамхаанай лицей-интернадай түүхын багша В. О. Бородина, аймагтай библиотекын хүдэлмэрилэгшэд С. Д. Баяндуева, В. Бадмаева болон бусад оролсоно.

Имагал эдэ нүхэдэй үүсхэлээр Хурамхаан тосхоной анхан хуури табигдаһаар зуун жэлэй ойн баярта зориулагдаһан эдэб хонирхолтой, олоной анхал татамаар материалнууд суглаулагдаһан, ажалай болон дайнай ветерануудай хөөрөөнүүд бэшэжэ абтаһан, тусгаар дэбтэр соо дансалагдаһан гээд хэлэхэдэ адуугүй.

Ж. АБЗАЕВ,

дайнай, ажалай ветеран.

наяхан Бурядай номой хэблэдэ уран зохёолшо, дайнай ветеран Бадма Шойдоковой "Дайсанай ара талада" гэхэн романай нэгэдэх боти ном хэблэгдэбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда Илалта туйлаһаар табин жэлэй ойн баярта зориулагдаһан энэ роман дотор Беларусийн

ВЕТЕРНАЙ НОМ ХЭБЛЭГДЭБЭ

партизан отрядуудта буряад сэрэгшэдэй дайлагдаһан, тэдэнэй баатаршалга тухай зураглагданхай.

Уран зохёолшо Владимир Намсараев энэ номые хэблэдэ бэлдэжэ, Буряад Республикын Правительство болон республикын пенсионно жаса мүнхэн зөөрөөр ехэ туһаламжа хүргөө. Нэгэ мянган хэһэгээр хэблэгдэһэн энэ ном наймаанда табигдаба.

Тиихэдэ романай хоёрдохи боти ном уран зохёолшын тоонто Захаамин нютагай типографиде хэблэгдэнэ. Нютагайнгаа уран зохёолшын ном хэблэлгэдэ Захаамин аймагтай захиргаан туһаламжа хүргэнэ.

Ц. ШОЙЖИНИМАЕВ.

ЭРХИМ МЭРГЭЖЭЛТЭ

Яруунын аймагай дотоодын хэрэгүүдэй таһаг үнгэрхэн 1994 оной туршада, мүн байгша оной түрүүшын хахадта гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ, нэргылэмжын ажал ябуулха талаар яһала хайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна. Шалгалтын дүнгүүдээр хайн сэгнэлтэдэ хүртэһэн тухайн республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр И. И. Калашников тэмдэглээ хэн.

Энэ таһагта дүй дүршэлтэй, эрхим

бэлэдхэлтэ мэргэжэлтэд олон Тэдэнэй нэгэн хадан Баир Батодалаев Нимаев болоно. Тэ лицензионно-зүбш үгэхэ албан инспекторээр хүдэлмэрилэгшэ Ажалай жури наринаар сахна даалгагдаһан хэрэг харюусалгатайга хандадаг, хуули нягтаар сахна хүдэлмэрилэгшэ коллективизнэгшэ хүндэтэй юм.

Э. БУДАЕВ
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Нимаев.

Авторай фото

Уншагша асуудал табина

НЭРЭ НУРАГҮЙ ҮГЫ БОЛОШОДОГ

Хүүгэдые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлгэдэ түрэл хэлэнэй үүргэ сэгнэшгүй ехэ. Түрэл хэлэн, литература, үндэһэн соёл болон ёһо заншал, арадай аман зохёол ургажа ябаа залуу үетэнэй оюун ухаан бодолой, зүрхэ сэдхэлэй хүлжэлтэдэ тон ехэ нүлөөтэй юм. Тээд энэ ехэ хүмүүжүүлхэ хүсэн Буряад ороной хүдөө нютагуудай хургуулинуудта хаа хаанагүй адидуурэнээр хэрэглэгдэнэгүй даа. Илангаяа үүлэй үедэ, экономикын доройтон унажа, дэлгүүрэй харилсаанай хэрэггүй шарайгаа харуулжа байхада, соёл, эрдэм хуралсал тон ехэ хохидолоо оронхой.

Түнхэнэй аймагай 13 хургуули хүүгэдые үндэһэн хургуулийн программаар хургадаг. Олонхи хургуулинуудай, жэшэнь, Харбяангуудай, Зуун-Мориной, Тоорын, Далахайн, Охор-Шэбэрэй дунда хургуулинуудай буряад хэлэнэй багшанар ажал хэрэгтэ зохёохы ёһоор, оролдосотойгоор, шударгыгаар хандадаг гэжэ тэмдэглэгдээ. Харбяангуудайхид (багшань Е. Б. Зайганова), Зуун-Мориной дунда хургуулийн түлөөлэгшэд (багшань М. Л. Шобоева) аймагта, мүн Улаан-Үдэдэшье үнгэргэгдэһэн буряад хэлэнэй болон литературын олимпиадануудта түрүү нуури эзэлһэн байна.

Зарим тэды амжалтын хажуугаар шийдхэгдэхэ асуудалнууд бии гэжэ тэмдэглэгдээ. Гол шухалань гэхэдэ, үүлэй жэлнүүдтэ буряад хэлэнэй багшанар дутагдадаг болонхой. Мүнөө үедэ хүдэлжэ байһан буряад хэлэнэй 21 багшын олонхын пенсидэ гү, али амаралтада гараха дүтэлһэн наһатай юм. Оройдоо 2 эрэшүүд,

ҮБЭЛЖЭЛГЭДӨӨ БЭЛЭМДИ

Мүнөө жэлдэ Асагадай ажалшад үхэр малайнгаа үбэлжэлгэ хүсэд хүрэхэ үбхэтэй байхань. Ушарын юуб гэхэдэ, эртэ хабарын посхоодоо барижа, үхэр малда, хониндо сабшаланга гэшхүүлэггүйбди. Айл бүхэн, таряашдай ажахынууд бэлдэжэ үбхээ газараа зөөжэ асарлаа. Үбхэ хуряалгын үедэ Добо-Енхорой айлнууд айл бүхэнэй 2-3 сомоо хуряажа абаа.

Асагадай, Добо-Енхорой айлнууд хамтаараа, хубаг ханаа багшанар арилгана, сээрлэнэ, хаалтануудые бодхоно. Хабартаа сабшалан уналха аргаа мүнөөнөө бэлдэнэбди. Нютагайнда ажалшад, малша зоной үбэлдөө иигэжэ хүсэд бэлэн болодог баяртайб.

багшын ажалай ветеранууд Д. Лыгденов, В. Ж. Муксеев түрэл хэлэ заадаг. БГПИ-н буряад хэлэ, бэшгэй таһаг дүүргэһэн залуу багшанар үнэ

Харин жэл бүри, зуун шалгалтануудай урдахаань, бурфатга орохоёо нэдэжэ, вакасиннуудта хүртэ дуратайшуул аймагай эрдэм хуралсалгай таһагта дүүргэ байдаг. Аймагһаа зуурһаа абаад, хурахаа ошоһоор эрдэм хуралсалгай таһагта дүүргэ хэрэгые гуримшуулхаар сугтаа. Эрдэм хуралсалгай таһагта дүүргэ хуряага ороһон хүбүүд, басагад дээдэ хургуули дүүргэһэнэй удаа заагагүй түрэл аймагаа бусажа, хургуулида 3 жэл заабол хүдэлжэ ёһотой гэжэ ханадана. Иимэ гуримш нягтаар хинажа байгаагүй багшанар хургуулинуудта буряад хэлэнэй багшанар үнэ болоходоо магад. Энээндэ айл байдал бусадшье аймагууд тохёолдоно ёһотой.

Багшанарай дутагдаһан ушарта салингай саг соёл түлэгдэхгүй шахууд байдаг түрэн түрэдэмнай багшын нэр хүндые унагаажа байһан үзэл мүн эхээр нүлөөлнэ. 4-5 багш соо мүнгэ абангүй байхадэ залуу болон дундуур наһанай багшанар урмаа хухаржа, салма хайтай ондоо ажал бэдэрнэ, үлэ гэбэл, худалдаа наймаанда шувуу ороно. Иигэжэ мэргэжэлтэ багшанарай тоо үсөөрнэ.

Хэзээ түрэн түрэмнай багшын хүндэтэйгөөр хандадаг болохо гэшэб?

Б. ШАРАКШАНОВ

Түнхэнэй аймагай эрдэм хуралсалгай таһагта мэргэжэлтэ

НЮТАГАЙ ХҮНДЭТЭЙ ХҮНҮҮДЭЙ ДУНДА

"Мүнөөнэй залуушуул хүдэлхэ зоригшьегүй, шадахашьегүй, тиймэһээ ажабайдалнай хандарна ёһотой, харин бидэ залуудаа хэды хүдэлдэг хэнбиди", - гэжэ үгэлһэн хүнүүдэй хөөрөлдөө хүн бүхэн шагнаһан байха.

Үнэхөөрөөшье, эдэмнай бүхы наһаараа арга шадалаа гаргажа, хамтаараа шэнэ ажахы, шэнэ байдал тогтооһон, эмхидхэһэн, мүн лэ дэмжэһэн байна. Тиихэдэ хүн бүхэн хожомоо жаргалтай, үри хүүгэднай үнэр баян хууха гэжэ үнэн сэдхэхэлхэ найдаа гэшэб ааб даа.

Дайнай урда тээ, 1940 ондо. Дээдэ-Жэрэмэй Пелагея Петровна Трифонова хори наһа хүржэ ябаа. Залууханшье наа, тэрэ үедэ хүдөө ажахын эрхим ажалшадтай нэгэн гэхэн тоодо оронхой, поли дээрэ хоёр хүнэй түсэб дүүргэгдэ байһан юм. Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадаа, дипломоор шагнагдаа хэн. Тэрээн соонь иигэжэ бэшээтэй: "1938-1940 онуудта полиин хүдэлмэриде нормоёо 200 процентээр дүүргэбэ".

Хүүгэдэнь дайн эхилжэ, хүн зон хүсэл зориггоо зангидан, илалтын түлөө бүхы шадалаа гаргаа.

Дайнай шэрүүн жэлнүүдые тэсэһэн хүшэн ажы, абанарнай маанадта омогорхохо жэшээ болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадалсаһан, ара талада илалта шэрээлсэһэн хүнүүдэй зурагууд, тэдэн тухай хөөрөөнүүд Дээдэ-Жэрэмэй дунда хургуулийн хизаар ороноо шэнжэлгын музейн стенддэ үлгөөтэй. Тэдэнэй дунда нютагай хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн, номгон даруухан зантай П. П. Трифоновагай зураг бии.

Дайнай хүүгээр Ефим Григорьевич хани нүхэртээ түрэл колхоздоо ажалаа үргэлжэлүүлээ. Гэр бүлдөө зургаан шударгы бэрхэ үхибүүдые үндэлгөө. Мүнөө тэдэнэр 15 аша гушанартай. Тиигэбэшье аалихан, намдуухан, газар, досоохи ажалаа таталуургүй хэдэг. Огородтой, үхэр малтай, зүгын гэрхэнүүдтэй.

Һаяар үндэр наһатай, үнэн сэдхэлтэй Пелагея Петровна 75 наһаа хүсэхэнэ. Энэ ехэ хутасаа соо олон юмэ мэдээ, баяр, гашуудалһые үзөө. Пелагея Петровнае ойн баяраарнь амаршалан, элүүр энхые, хайн хайханиие хүсэнэбди.

С. ВАСИЛЬЕВ.

Загарайн аймаг.

Асагад тосхоной старост

Баярай үгэ

“ҮБДЭХЭДЭ, ЭМШЭН-ЭРДЭНИ”

дэмы хэлсэдэггүй. Энэ соогоо, 70 наһааа тараа, олон лэ эмшэдтэй арай аргашадтангье үүлжэ үзэһэн байхаб. Улаан-Удын түргэн болонхинын хирургийн сентябриин 3-һаа сахай туршада гарахадаа, тус эмшэдтэй хамт хамтаа эхэбэраа мэдүүлхэ шидээ хэм. Отделениеи товчоо толгойдог юм. Залуу врач Дугар Балдановта үнэн баяр хүргэнэб. Аймагай Шанага

нутагһаа уг гарбалтай хүн. Шэтын медицинскэ институт, Новосибирскдэ клиническэ ординатура дүүргээ юм гэжэ эмшэлүүлжэ байһан зон хэлсэнэ бэлэй. Ямар ушарһаа үбшэлһием, эмнэлгын аргууд тухай Дугар Санжиевич ехэл тодорхойгоор хөөржэ үгэхэһөө гадна, үбшэнтэндэ ехэл налархайгаар, хүндэтэйгөөр хандадаг, нэгэһье асуудал шэхэнэйнгээ захаар минн гаргадаггүй юм. Минийн ханаанда ехэл таараа даа. Хажуугаарнь медсестра Ольга Максимовна харууһа, эмнэлгээ хэхэдээ, шадмар бэрхэ, баһал

хандаса хайтай хүн.

Хүнэй үри хүүгэд эрдэм номдо хуража, дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй болоод, зондоо ащатай ажал хэжэ ябахадаа, ехэл хайн гэшэ. Дугар Санжиевичта өөртөн баяр хүргэхэһөө гадна, ажабайдалай үргэн замда гаргаһан түрэлхидтэн хандажа, иимэ бэрхэ эмшэн хүбүү хүмүүжүүлһэнтнай болоо даа гэжэ үнэн сэдхэлһээ доро дохиноб.

ЦЫБИК БУДАЕВА,
ажалай ветеран.

Улаан-Үдэ хото.

Мүнөө сагта үхибүүдээ хургуулида сугауулахы ехэ хүндэ болоо. Алхандаа “хургуулийн тэдхэмжэ” гэжэ үгэдэг хэн, мүнөө юундэ үгэхээ болёоб?

Д.ЖАМБЯНОВА, Улаан-Үгэ.

Асуугты-харюусахабди

ХҮҮГЭДЭЙ ТЭДХЭМЖЭ ТУХАЙ

—“Үхибүүдтэй эрхэтэндэ гүрэнэй тэдхэмжэ тухай” гэнэн Россин Федерацийн шэнэ Хуулида Россин Президент 1995 оной майн 19-дэ гараа табиһан юм.

Энэ Хуулийн үндэһөөр нэгэ хараһаа эхилээд, 16 наһа хүрэтэр эгээн доодо хэмжээнэй салин хүлһэнэй 70 процент болохо тэдхэмжэ түлэгдэхэ юм. Хэрбээ

юрэнхы эрдэм хуралсалай эмхи зургаануудта хурадаг хаань, 18 наһа хүрэтэрн иимэ тэдхэмжэ түлэгдэхэ юм,—гэжэ Россин Федерацийн социальна страхованийн жасын региональна таһагай управлений ахмад мэргэжэлтэ Мария Прокопьевна Коротова харюусаба.

ЭМШЭ ЛАМЫН ХУБИ ЗАЯАН

Буряад үнэн” газетэдэ толилогдоһоной мүрөөр

Республикын дэбисхэр дээрэ ажаһууһанаа, 1930-аад хашалта хамалганда ороод, хаял 1992 ондо нэрэнүүдэйн туслагдаһан зоной список республикын хэблэлдэ, тэрэ тоодо “Буряад үнэн” хониндо тунхаглагдаа хэн. Эдэ зоной дунда Цыбикжалт Догбаевич Холоев нэрлэгдэһэн юм. “Буряад үнэнэй” газетта энэ хүнэй хуби заяан тухай хөөрэхэмни. 1992 ондо Хяагтын аймагта түрэнэ байгаа. Лама санаартан дасан дугануудай хаагдахада, нутагайнгаа хамтын ажахыда багтай болоһонийн ойлгомоор. Маркизовай нэрэмжэтэ ажаллажа байтарнь, бариха тушаагаа хэн. 1935 оной 21-дэ РСФСР-эй УК-гай 58-10 статьягаар гэмнэгдээд, 7 эрхээ ханагдаа бэлэй. НКВД-гэй түрмэ шорондо, удаань аймагай харьяата газарта оршодог лагерьта эдэбээр асуулагдан, хээр сохуулаад, тэндэ наһа бараһан юм. Олон зуун зоной ами наһа абарһан алдартай, аймшагтай дараха бэлигтэй эмшэ лама хардалга гүрдэлгын ёһоор урид наһа бараһан байха юм.

Холоев дунда шадалтай, олон үринэртэй малшанай гэр түрэнэ юм. Бага наһанһаа эмшэнэй, аргашанай нэдэбтэй, бэлэгтэй хэн. Харьяатын 3 хэлэй ород-буряад хургуули түбэд эмшэлэлгын нёусануудые шудалха зорилго табиба.

Эдэ ехэ мэдээжэ түбэд эмшэ-лама байһан Чагдур гэлэнэй болохо заяатай хэн. Багшань Богдын хүрээндэ эрхим бэрхэ эмшэ-ламанарта хураһан байгаа. Энээн тухай Чагдур гэлэнэй минголоор бэшэһэн дурсалга мүнөө болотороо Яндаг мөнх Сдобоевто (1888 ондо түрэнэ) хадагалагдажа байдаг. Чагдур гэлэнэй хургуули 7 жэл соо шудалһанай удаа Сонгоол эмшэлгын хэблэлүүдые, шалгалта гараа. Сонгоол Брайбун-уригдаһан түбэд эмшэ-лама Лубсан Пундук Жамсын хэблэл эмшэ мүн лэ ухаандаа хадужа абанан гээшэ.

Эмшэлгын хажуугаар эм домдо ородог эдэб ургамал, хорхой модо мэдэдэг болоод, эм бэлдэжэ хураа хэн. Нютагай ургамал ногоо ехэ хайн мэдэхэ байгаа. Бидэ, миний үетэн, эдэ багашуул ябаабди. Бидэнэрые сутлуулаад, Жалцан хай нутагайнгаа нута дайдаар, ойгоор дахуулан, эм домдо ургамал ногоо түүдэг хэн. Долоогонын, гашуун арсын, хуһанай, алирһанай жэмэс болон намаа, балжин-гарма бусадь сээсүүдэй, халаахайн, мүн бусад оло олон ургамалай намаа сутлуулахада, ямар үбшэнһөө аргалхада гүһатай тухайн бидэнэртэ хөөрөгшэ бэлэй. Туһалһанайн түлөө мүнэ мүнэ үгөөд табигша хэн. Мүнөө ханахадминн, нютагай гүдэ аха, дүү Цыден, Норбо Намдаковуудта захижа, эмдэ багшайн хэлһэ, гүрөөһэнэй, бутын домхи, хүдэрийн үнгэлэй эмшэ асаруудай байгаа.

Эмшэ-лама Жалцан Холоевой хураг суу гансал Хяагтадаа бэшэ, Сангын, Бүшүүрэй, Зэдын аймагуудаар тараа бэлэй. Улаан-Удын үбшэнтэн ерэдэг болоо хэн. 1920 ондо болоһон ушар хөөрөһүү, Цанхирай Дугар Шантанович Санжижапов хэмээр ашагдаһан байгаа. Хяагта хотын эмшэ врачнууд “аргалжа хурагшад” гэжэ арсаа хэн. Тиихэдэнь эмшэ Жалцан ламада хамта түбэд эмшэн тэрэниие үхэлэй набарһаа абараа бэлэй. 1930 ондо колхозой гэшүүн Гомбодоржо Ханданович Вамбуев морин ашагдахада баруун гарайнгаа яһа бисалаад, Хяагтын хирургда ашагдаһан, гарынь отолжорхёо хэн. Тээд гангрэнэ эхилээд, түүдэ тогтоожо ядаба. Г.Вамбуев Жалцан Холоевто хандажа, үзэһэн байгаа. Эдэ мэтын тон хүндэ үбшэнтэй олон зониие ашарһан алдартай.

Жалцан Холоев терапевтын, хирургын, гинекологий бэлэгтэй байһан юм. Хандаһан хүн бүхэниие аргалдаг, нэгэһье эмшэ аргагүй юм гэжэ зон хэлсэдэг. Буряад-Монголой АССР-эй Минкомздравай хүтэлбэри түбэд эмшэн Жалцан Холоевой дүй хөөрөһөөр хонирхожо, Улаан-Үдэдэ урижа асараа хэн. Тиигээд аргаар эмшэлдэг, ямар түхэлэй эм яагаад хэрэглэдэг байһыень ашарһан юм. Шалгалтын үрэдүүнүүд бултаниие гайхуулаа. Тиигээ түбэд эмшэниие Улаан-Үдэдэ, Минкомздравай дэргэдэ аргалха арга боломжо олгохо тухай шийдхэбэри абтаа. Тээд энэ хэрэгын бэлдэггүй үлэшөө. Жалцан Холоев “арадай” гэжэ гэмнэгдээд, түрмэ шорондо хаагдашоо бэлэй. Иигэжэ ороной элитэ түбэд эмшэдэй нэгэн болохо Жалцан Холоевой ашуула таһалдуулагдаһан байха юм.

БУДА ГАНЖУРОВ,
ажалай болон дайнай ветеран,
түүхэшэн.

Улаан-Үдэ.

“Буряад орондо—шатар наадан” гэнэн ном хорин жэлэй саана, 1975 ондо, хэблэгдэжэ гараа хэн. Тус номой авторнууд Б.Цыденов, А.Гармаева, Н.Балданова гэгшэд энэ ном дээрээ эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, олоной хонирхол татахаар ном зоһёогоо гэжэ тэмдэглэгдээ хэн. Хахад жэл соо 2000 хэхэг ном хаа-хаанагүй тараагдаа бэлэй.

Зүгөөр манай орон нутагуудаар эрхим шатаршад бии юм гэжэ олон хүн мэдэнэ бээ. Жэл бүри залуу шатаршад дунда Александр Михайлович Игумновай дурасхаалда зорюулагдаһан хүүгэдэй мурьсөөн үнгэргэгдэдэг. Бадма Амбаевай дурасхаалай мурьсөөн Түнхэндэ эмхидхэгдэдэг байха.

Буряад ороноймнай шатарай түүхэ баян, холын үндэһэтэй юм. Суута шатаршад Александр Михайлович Игумновай, Бадмацыбик Цыренжапович Цыденовэй, Василий Васильевич

СПОНСОРНУУД, ШАТАР НААДА ДЭМЖЫТ!

Лепихинэй, Илья Елсуковой, Бадма Амбаевай, бусадай хүндэтэ нэрэнүүд олондо мэдээжэ.

Мүнөөһье хүн зон шатар нааданда хонирхолоо алдаагүй, бага, ехэ мурьсөөнүүдтэ хабаадалсаһаар. Залуушуулай дунда шангахан лэ шатаршад бии нэрэнүүдые шатарта дуратайшуул хайн мэдэдэг. Мүнөө буряад шатарай түүхэ тухай үшөө ном гаргаа хаа, ехэ хайн байгаа гэжэ хананаб. Тэрэ хуушанаймнай ном шэнээр гаргадахаар, нэмээгдэхээр болоо гэшэ.

Ном хэблүүлхэ гэдэл, баһал ехэ мүнгэн хэрэгтэй болоно. Тээд мүнөө сагта мүнөөр туһа хүргэхэ спонсор олдохо гэшэ гү?

Т.ЛАМБАЕВ.

АРХИНШАДАЙ ХАРГЫ ХЭЗЭЭ ХААГДАХАБ?

Иимэ асуудал табиһан бэшгүүд үдэр бүри шахуу манай редакцияда ержэ байдаг. Эдэ бэшгүүдые гэрэй эзэн эхэнэрнүүд бэшэхэдээ, нэрэ обогыемнай бү нэрлыт гэжэ гуйна. Юуб гэхэдэ, өөрынгоо хани нүхэр гү, али хүбүүгээ хүн зоной дунда мэдээжэ болгожо, хэн шоо үзүүлхэ дуратай байхаб даа.

—Миний үбгэн ехэ хайн хайхан ханаатай хүн юм. Гэр бүлэдөө дуратай, намайгаа, хүбүүгээ эрхэлүүдэг. Зүгөөр ногтобол, эдэб ааша гаргадаг, бээ аргалуулаха дуратуй,—гээд Түнхэнэй аймагһаа Н.С. бэшэнэ.

“Бүхы юумэн нэгэл хундага архиһаа эхилээ бэлэй. Миша хүбүүмнай хайндэрнүүдэй, хурим түрын болоходо, заагагүй тэндэл ошоһон байдаг. Жаахан байхадаа, ехэшүүлтэй адли столдо хуулсаад, хундага соо аягалаатай уһа уудаг хэн. Удаань тэрэнэй 14 наһатай болоходо,

шампанска, улаан архи уулгадаг бэлэйбди. Үхибүүн газраагуур зайгуултажа ябанхаар гэртээ ууг даа гэлсэдэг хэмди. Харин мүнөө тэрэмнэй үгэ хүүр дуулахаа болёо. Хүбүүмнай хүдөө ажахын техникумдэ агроном мэргэжэлтэй болохо хүсэлэнтэй ороо хэн. Муугаар хурана. Үдэшэ бүри архидаа. —Хаанаһаа мүнэ олонобши?— гэжэ хурахада: —Худалдаа наймаа хэнэб,—гээд “бөөһэтэһэн” нүдэтэй юумэн урдаһааши харюусаха. Хүбүүнэйнгээ архинша болохогүйн тула юу хэхэ, яаха болонобид, туһалыт. —гээд тэрэнэй эхэнэ бэшэнэ.

“Ехэ зоной архидаан ерээдүйдэ үхибүүдэй ажабайдалда ямар нүлөө үзүүлнэб. Архиншад тухай шангахан хуули гаргаагүйдэ болиһон хэрэг. Эдэ бүгэдэ тухай милицийн таһагта хандахада: “Бидэнэр юу хэхэ шадахабиди.

Яла түлүүлхэ, айлгаха, мохоохолоо ондоо юу хэлтэйб гэхэл даа,—гэжэ Нуга, Хэрэн тосхонуудта ажаһуудаг хүн зон тон зүб тоболол хэнэ. Иимэ удхатай бэшгүүд, гомдолнууд республикын олохон аймагуудай, Улаан-Үдэ хотын хүн зонһоо ержэл байдаг гэшэ. Тээд бэшгүүд соо архиһаа боложо, хулгай худал хэхэ, хүниие мэхэлхэ хэдэлгэ гаргагдай олон болоһон тухай хэлэгдэнэ. Жэшэнь, Хурамхаанай, Баргажанай, Түнхэнэй, Яруунын, Хэжэнгын болон бусад аймагуудта үбгэжөөлнүүдэй сабшаһан үбһэ, бэлдэхэн түлээ, хээрэ талада бэлдэжэ ябаһан хони, ямаа, үхэр мал хулгайлаад наймаалжа, архи тамхин болгодог ушарнуудай олошорһон баримтанууд эдэ бүгэдэдэ тодо гэршэ боложо үгэнэ. Тиимэһээ Буряад Республикын Правительствын хүтэлбэрилэгшэд, Арадай, Хуралай депутатууд энэ шухала асуудалда ханаалаа хандуулаха ёһотой бэшэ ха гү гэнэн асуудал гараха ёһоороо гарана.

Редакция олонийтын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй таһаг.

Улаан-Удын дэлгүүр дээрэ үтэлһэн, залуугүй архи наймаална.

А. ШАГДАРОВАЙ фото.

XVII жаранай модон хүхэгшэн гахай жэл

(1995-1996 он)

Буряад литэ	8	10	11	12	13	14	15
Европын литэ	2	3	4	5	6	7	8
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Һара понед.	Мягмар Марс вторник	Һагба Меркури среда	Пүрбэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббото	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	улаан бар	улаагшан туулай	шара луу	шарагшан могой	сагаан морин	сагаагшан хонин	хара бишэн
Мэнгэ	5 шара	4 нагоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан
Һуудал	түмэр	огторгой	уһан	уула	модон	хиц	гал

Гарагай 2-то шэнын 8 (октябрийн 2), дүйсэн үдэр.

Улаан бар, 5 шара мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, лусуудта үргэл үргэхэ, хэшгдаллага абаха, һаһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, аршаанаар угааха, эм найруулаха, утаал хэхэ, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, заһабарилха, арамнайлаха, ада шүдхэр номгодохо, абаһанаа бусааха, городто хэрэг бүтээхэ, ноёнд хандаха, ном оршуулаха, ном номнохо, модо сабшаха, тангаригаа болуулаха, агнаха, угаал хэхэ, мал үүсэлхэ, тараг бэрххэ, айраг халааха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье гэрхээ эд ондоо тээшнэ гаргаха, һаһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, замда гараха, хубсаһа эсхэхэ, һамга абаха, түрэ хэхэ, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, үхибүү хүлдэ оруулаха, багашуулые гэрхээ гаргаад, ондоо тээшнэ эльгээхэ, газар хахалха, нохой тэжээхэ мэтые тэбшэгтэ. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, һаһан ута болохо.

Гарагай 3-да шэнын 10 (октябрийн 3), Бадма Самбаавын үдэр. Энэ һарадамнай 9-нэй үдэр угы.

Улаагшан туулай, 4 ногоон мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр. Таһа һарада туулай үдэр тохёолдоходоо, харшалдаһан (тэрсүүд) удхатай гэжэ һануулаа. Тиймэһээ Бадма Самбаавада мүргэжэ, Бадма Самбаавын тарни уншахаһаа ондоо, хатуушые, зөөлөншые үйлэ үйлэдэнгүй, юрз ажалаа хэжэ үнжэбэл, дээрэ гэнэ.

Гарагай 4-дэ шэнын 11 (октябрийн 4).

Шара луу, 3 хүхэ мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, лусуудта үргэл үргэхэ, газар хахалха, үрэнэ тариха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, бүжэг наада үйлэдэхэ, гэр бүлэ бололсохо, баярай хурим хэхэ, дасан (дуган), субарга, сэргэ бурхан, ном арамнайлаха, гэдэниие бүтээхэ, буян хэхэ, уһанай ажал эрхилхэ, гэр бариха, бууса түхээрхэ, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулаха, шуһа ханаха, замда гараха, хэшгдаллага абаха, юмэ худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ, зурхай шудалха, эд бүтээхэ, дайсаниие ба ада шүдхэр номгодохо, бөрөө һалхи сараха, абаһанаа бусааха, түмэрөөр уранай зүйл бүтээхэ мэтын үйлэнүүдтэ онсо һайн. Гэхэ зуура ехэ уһа гаталха, загһаа бариха, тангариг үргэхэ, багашуулые гэрхээ гаргаад, ондоо тээшнэ

эльгээхэ, хадаг табиха, бэри буулгаха (түрэ хэжэ болохошые һаань!) мэтын үйлэнүүдые тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, бэеын тамир һайжарха.

Гарагай 5-да шэнын 12 (октябрийн 5).

Шарагшан могой, 2 хара мэнгын, хада уулада һуудалтай үдэр. Дасан (дуган), субарга, сэргэ бурхан, ном бүтээхэ, хүниие тушаалда томилһон тухай захиралта тунхаглаха, зарлиг нийтэлхэ, тараг бэрххэ, айраг халааха, бурханда мүргэхэ, тахиха, хэшгдаллага абаха, эм найруулаха, худалдаа наймаа, андалдаа хэхэ, городто хэрэг бүтээхэ, шэнэ гэр табиха, хубсаһа эсхэхэ, замда гараха, эрын юһэн эрдэм шудалха, мал үүсэлхэ, лусуудта үргэл үргэхэ, үбшэ аргалха, лүн абаха, ваджрын хэрэг бүтээхэ, мори, сар һургаха, ада шүдхэр зайлуулха, хараал сараха, тангаригаа болуулаха, дайсаниие номгоруулаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье хадаг табиха, бэри буулгаха, хүргэхэ, һаһа барагшын хэрэг бүтээхэ, ехэ хэрэг эхилхэ, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, нүүхэ, гэрхээ юмэ гаргажа, хүндэ үгэхэ, засагаа хэрэглэн, хүниие доромжлохо, гүрэм уншуулаха, ноёной ордондо заргалдаха, замда гараха, үхэр, мори худалдаха мэтын үйлэнүүдтэ сэртэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, үбшэн хэжэг хүрэхэ. Таһа һарада могой үдэр тудахадаа, хутагын хурса үдэр гэгдэдэг. Тиймэһээ шуһа ханаха, төөнэхэ, хутага, шүбэгэ, хануур, хажуур хурсадаха, зүүгээр хадхуулаха мэтые тэбшэлтэй. Шадаал һаа, нимэ үдэр операцишые хүүлээгүй һаа, дээрэ.

Гарагай 6-да шэнын 13 (октябрийн 6).

Сагаан морин, 1 сагаан мэнгын, модондо һуудалтай үдэр. Хоёр шорой хамтарһан энэ үдэр ехэ һайн үдэр гэжэ сэгнэгдэдэг. Алибаа һанаһан үйлэ хэрэг бүтэмжэтэй һайн байха. Илангаяа бурханда мүргэхэ, зальбарха, номой сахюуса хуруулаха, дасан (дуган), субарга, бурхан, ном бүтээхэ, ордоной, гэрэй һуури табиха, замда гараха, нүхэ малтаха, эһээбэри табиха, худалдаа наймаа хэхэ, юмэ зохёохо (зураг зураха, бүжэг, зүжэг, найруулха, гэхэ, мэтэ), шабар зуураха, эм найруулаха, үнэн сэхын тангариг абаха, тэнгэри тахиха, үргэл үргэхэ, зүүдхэл зүүхэ, модо һуулаха, аршаанаар угааха мэтын

үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье үхибүү хүлдэ оруулаха, багашуулые гэрхээ гаргаад, ондоо тээшнэ эльгээхэ, һэеи гэр, шэрдэг бүрихэ, хэрүүл хэхэ, дайсадаха, мори, үхэр худалдаха, һаһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, хубсаһа эсхэхэ, хадаг табиха, бэри буулгаха, үри зээлиез түлэхэ мэтые тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, зол улгарха. Намарай һарануудта морин үдэр ушархадаа, баһал хутагын хурса үдэр гэгдэдэг.

Гарагай 7-до шэнын 14 (октябрийн 7).

Сагаагшан хонин, 9 улаан мэнгын, хийдэ һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бисалгал үйлэдэхэ, һаһа утадхалгын ном уншуулаха, ондоо тээшнэ юмэ (эд, үхэр) үгэхэ, худалдаха, худалдажа абаха, тангрын тарнинуудые уншаха, абаһанаа бусааха, һогтуу галзууе номгоруулаха, тогоо нэрэхэ, хониной мяха, нооһо, арһа хэрэглэхэ, городто хэрэг эрхилхэ, тангариг абалсан, нүхэд болохо, тараг бэрххэ, айраг халааха, һаһа барагшын хэрэг бүтээхэ, худал малтаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр ном номнохо, соносохо, үрэнэ тариха, замда гараха, хубсаһа эсхэхэ, хадаг табиха, бэри буулгаха, бэри хүргэхэ, түрэхэхэ, шуһа ханаха, төөнэхэ, тангариг абаха, суглаанда сугларха мэтые тэбшэхээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эд зөөри элбэгжэхэ, мал үдэхэ.

Гарагай 1-дэ 15-най дүйсэн үдэр (октябрийн 8).

Хара бишэн, 8 сагаан мэнгын, галда һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, сахюуса хуруулаха, сан табиха, бүлэдөө хэшгдаллага абаха, буян хэхэ, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, арамнайлаха, хяһа гаргаха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, модо һуулгаха, хашаа бариха, наадаха, һайндэрлэхэ, эм найруулаха, замда гараха, тангариг абалсан, нүхэд болохо, юмэ худалдаха, худалдажа абаха, эһээбэри табиха, мори, сар һургаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье гэрэй һуури табиха, малгай, хубсаһа эсхэхэ, оёхо, шуһа ханаха, нүүхэ, һаһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, хадаг табиха, бэри буулгаха, түрэхэхэ, шэрдэг бүрихэ, урлаха, эрын хэрэгсэл түхээрхэ, эблэрхэ, хэлсээ хэхэ, мал үүсэлхэ, ном оршуулаха, хүншүү гаргаха мэтын үйлэнүүдтэ сэртэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, энхэ амталан байдалда һайн.

ДУГАН АРАМНАЙЛАГДАХАН

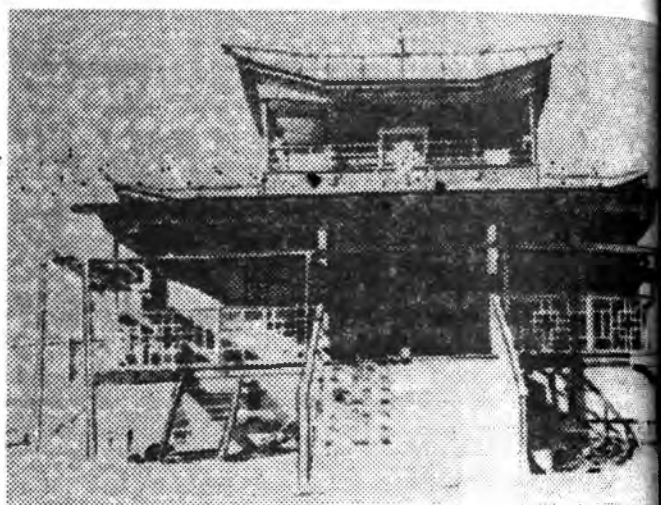
Сэлэнгын аймагай Ноёхон нютагайхид урдань Ноёхон уулын үбэртэ бодохогдоһон, удаань Моностойдо баригдана дуганда ерээжэ мүргэл хэдэг байгаа. Моностойн дуган 30-аад үеэр бутаргагдһан гээшэ. Гэбэшье Цырен, Данжаа таван Ринчин, Дамби Жалсан гэгшэнэр хүн зоной хэрэгүүдые бүтэ байһан юм.

1993 ондо үнгэргэгдэһэн нютагайхидайнгаа суглаандээр хүтэлбэрилэгшэд Нима Бадмаев, Амгалан Жимбеев дасан тухай дурдхал дэмжээ бэлэй. Тийн удангүй Епиз Лодой ринчи Балдан Брайбун дасанай шэрээтэ байһан Дамба лама ерээжэ бариха газар ариудхагдаа, бүмбэ хадагалагдаа һэн. бодохоогодо хэрэгтэй болохо зүйлнүүдээр колхоз сүм Нютагай лама Жалбаан Жамсо барилгыг хүтэлбэрилөө юм.

Уран гартай Бимба Буянтуев, Мунко Бадмаев, Шыренжап Бадмаев, Аюша Лхасарунов, Сергей Аюшеев, Ринчин Раднаев, Цыбеннов, Даша-Ханда Дылыков гэгшэд дуганай байр бодохоого. Данзан лама Баяр Батуев хоёр зурагуудые бүтэ шэмэглээ.

Тус дуганиие арамнайла байгһа оной октябрийн 6-да үбэртэ эхилхэ юм.

С.РИНЧИ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ноёхоной дуган.

Уншаа, дуулаа һэн гүт?

КОСМОНАВТ ТАГАР
'РОССИН ЗАМБУУЛИНДА'

Америкын космонавт Норман Тагард "Мир" гэдэг замбуулиной станцида бэлэдхэл гаража, Россин космонавтуудтай замбуулиной да удаан саг соо нийдээд ерэн байһа. Энэ космонавт сэргэ лётчик байбашье, манай космонавтуудта орходоо бэлэдхэл муутай байгаа гэжэ олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэл мэдээсэл һэн. "Аргументы и факты" һониной корреспондент Татьяна ДРАГНАШ Звёздный хотодо үнгэргэгдэһэн конференциин һүүлээр космонавттай уулзажа, хөөрэлдэһэн байһа.

—Та замбуулинда аяар 115 сүүдхын хугасаа соо нийдээд. США-гай космонавтууд ийм саг соо замбуулинда "байжа" үзөөгүй. Мүнөө танай бэе махадаг хэр гээшэб?

—Би мүнөө яһала бараг боложо байнаб. Замбуулинда нийдэжэ ерээд, үглөөдэртэйнь ябажа эхилээб. Эмшэдэй хорёошые һаань, танай космонавт Валерий Поляков хүд дээрээ гарабал, саапайдаа түргэн заһархаш гэжэ дурдхадһа һэн.

—Таниие вегетарианец гэхэн бураг дууладаг. Тэрэ нээрэ гү? Нээрэ һаа, замбуулинда тиимэ эдээн ямар үүргэ дүүргэнэб?

—Энэ бураг тон худал. Замбуулинда бидэ тусхай американска хоол эдижэ байтараа, һүүлдэнэ орхёобди. Би юһэн килограммаар хүнгэн болоо һэнби. Стрекалов-табан. Удаань ородой замбуулиной хоол эдихэдээ, би табан килограмм нэмэһэн байгааб. Би вегетарианец бэшэб. Харин архи амандаагы хэдэггүйб, тамхи татадаггүйб. Үдэрэй нэгэ дахин, үдэшлэн лэ хоол баридагби.

—Замбуулинда таанадай харилсаан ямар байгааб? Энэ

тэрэ асуудалнуудай тухай гээд шийдхэбэри гарга байгааба?

—Би ород космонавтуудые ехэ нүхэсөөб. Ажал хэб байхадаа, бэе бээ хадхад ойголосодог байгаабди. Би мир Стрекаловэй эжынь барахада, хүндэ байгаабын Володин түлөө би һанаа зобооб.

—Техническэ талаар асуудалнууд гараа гү?

—Угы. Техникэ аргагүй гэжэ хэлэхээр. Манай экипаж бэрхэ, дүй дүршлэлтэй суглараа.

—Дахин Росси ерэн ханаатай гүт?

—Бури һаяар ерэлхэ түхээржэ байнаб. Саапайда хэхээ байһанаа, түсбөө мүнөө дээрээ хэлэхэ аргагүй.

—Норман, танай дахин манай гүрэн ерэхэдэ уулза Америкэ Росси хоёр замбуулиной харилсаан тобошохоноор.. хөөрлэбди аабзабди. Юун гэжэ һанаа?

—Бури заагагүй. Газетэдэ амжалта хүснэб.

("Аргументы и факты" һониной абагд)

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИЖИТОВ Б.М.Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ПИНТАЕВ В. И. (хэблэлэй директор), РИНЧИНОВ С.Д. (редакторай орлогшо), САМБЯЛОВА Т.В.

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаривилийн үйлсэ, 23. "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудан хэмжээтэй.

Индекс 50901. Хэһэг 4327.

Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.10.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдэ.

Директорэйнь телефон: 2-40-45.

Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэдэ абтанхай.

Заказ №183.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмный - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретарида - 2-60-91, татахууны-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-67-81, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, соёлой, эрдэмэй болон хургуулинуудай - 2-60-21, (даагшань) 2-57-63, олонинтын хэдлэмэрийн ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнүүд: Агинска - 3-42-19; Закаменска - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.